

บทที่ 4 หัวนพิชเพื่อหวังผล

แม้ฝรั่งเศสจะปราบปรามลิดอรอนอำนาจจนลืมตามเงื่อนไขของสนธิสัญญาแห่งปารีส บรรดาพันธมิตรก็ยังมีความหวาดกลัวฝรั่งเศสอยู่เป็นอันมาก การที่ต้องยอมรับฝรั่งเศสในฐานะมหาอำนาจ ก็เป็นไปเพื่อนั้นเพื่อถ่วงคุลอำนาจในยุโรป มิให้ปรัสเซียและรัสเซียแห่งชาติอาบานาจโดยไม่มีข้อมูลเดียวจากในยุโรป เป็นการวางแผนกูเกณฑ์ควบคุมกันเองในแวดวงมหาอำนาจว่า เหล่าพันธมิตรจะรวมตัวกันสักด้วยฝรั่งเศสมิให้เดินใหญ่เป็นภัยต่อยุโรปอีก ความเป็นพันธมิตรกันนั้นค่อนข้างจะแน่นมากในชั้นต้น ดังปรากฏว่า เหล่าพันธมิตรมีความมุ่งมั่นที่จะสถาปนาสันดิกษาความมั่นคงแก่ยุโรปด้วยการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทั้งปวงโดยสันติวิธี ทางการทูตคือ เปิดการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน

ในทราบของอังกฤษ ฝรั่งเศสคือนหันตภัยต่ออังกฤษและต่ออุดมภาพแห่งอำนาจในยุโรป อังกฤษจึงเห็นความสำคัญของการตั้งแนวพันธมิตรปิดกันอำนาจฝรั่งเศสมิให้ฟื้นคืนชีพอีก แต่ในทราบของปรัสเซีย รัสเซียและออสเตรียนั้น มองหันตภัยมิได้เจาะจงเป็นเฉพาะมหันตภัยฝรั่งเศสเท่านั้น หากแต่หันตภัยนั้นยังมาจาก “ลัทธิอุบاثร์” ที่สั่นสะเทือนสถาบันทุกระดับของสามมหาราชานั้นด้วย

ความหวาดกลัวภัยลัทธิอุบاثร์นั้นค่อนข้างจะมีเหตุผลควรแก่ความเข้าใจในพฤติกรรมและโน้กรรมของเหล่าสามมหาราชที่แสดงออกในรูปของปฏิกริยาตอบโต้ ลัทธิอุบاثร์นั้นมีลักษณะเป็นภัยใหญ่หลวง เพราะลัทธินั้นมุ่งปฏิวัติ ล้มล้างเปลี่ยนแปลงสถาบันเดิมโดยได้รับอ้างถึงอุดมการณ์เพื่อความชอบธรรมแห่งการปฏิวัติ อุดมการณ์นั้นคือ ลัทธิเสรีนิยม (Liberalism) และลัทธิชาตินิยม อุดมการณ์ดังกล่าวได้สำแดงอิทธิฤทธิ์ปฏิวัติในสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศสได้สำเร็จมาแล้วใน ค.ศ. 1776 และ 1789 ตามลำดับ

ลัทธิเสรีนิยมมีคำจำกัดความอยู่ว่า เป็นลัทธิที่มีความเชื่อมั่นว่า ความเริญก้าวหน้าของมวลมนุษย์ย่อมเกิดจากการที่มนุษย์มีอิสรภาพส่วนบุคคล (Individual liberty) และมีสถาบันทั้งปวงเป็นอิสระ ลัทธินี้จึงส่งเสริมการปกครองตามระบบอิสระบูรณ์ ให้ลัทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ นักเสรีนิยมได้เรียกร้องต้องการให้ล้มเลิกอิทธิฤทธิ์และต้องการการปกครองตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ กลุ่มชนแรกที่มีความเชื่อมั่นในลัทธิเสรีนิยมคือ ชนชั้นกลางซึ่งต้องการจำกัดพระราชอำนาจและอำนาจอภิสิทธิ์ของเหล่าขุนนาง ชนชั้นกลางต้องการมีส่วนร่วม

ในการปกครองความระบอบเก่ามากกว่าจะต้องการระบบการปกครองที่เปิดหนทางกว้างแก่มวลชน ชนชั้นกลางจึงมิได้มีความมุ่งหมายต้องการล้มระบอบเก่าเพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตย¹ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 จึงเป็นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายเสรีนิยมกับฝ่ายอนุรักษ์นิยมว่าด้วยระดับชั้น (degree) ของสิทธิเสรีภาพและว่าด้วยรูปแบบของการปกครอง เหล่าเสรีนิยมเรียกร้องต้องการให้เปลี่ยนสถานะเดิมของสังคม โดยกล่าวอ้างถึงสิทธิในการกำหนดวินิจฉัยด้วยตนเอง (Self determination) และกล่าวอ้างถึงหลักการว่าด้วยเชื้อชาติ (Principle of nationality) เมื่อเรียกร้องต้องการเอกสารชาติจากอดีตจากเมืองแม่

ส่วนลัทธิชาตินิยมนั้นเป็นลัทธิที่ปราภูมิขึ้นตามธรรมชาติ โดยการที่มวลชนถูกปลูกใจให้เกิดความสำนึกร่วมเชือชาติของตนและเกิดความผูกพันโดยมีลักษณะเชือชาติภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องเชื่อมลัทธิชาตินิยมจึงเป็นลัทธิแพร่หลายในมวลชน (Popular nationalism) แสดงออกในรูปของสิ่งของหรือเครื่องแสดงสัญลักษณ์แห่งความรักในปีตุภูมิและแสดงออกในรูปของการยินดีให้เรียกเกณฑ์ไปรบป้องกันปีตุภูมิของตน เหล่าชาตินิยมแสวงหาเอกลักษณ์ของความเป็นชาติโดยการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของตน ลัทธิชาตินิยมจึงแพร่หลายโดยใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อ (Cultural nationalism) อาทิ ในดินแดนเยอรมัน อิตาลีและคานสมุทร บอลีเวีย การปฏิริหาร์รัฐและบุคคลสมัยที่โนไปเลียนเรื่องอำนาจได้มีส่วนให้หน่วยเพลิงแห่งลัทธิชาตินิยมให้ถูกใช้ช่วงในยุโรป ในชั้นต้น พลังปฏิริหาร์ยังไม่ทรงพลังและปราภูมิจะจัดกระจาดทั่วไป รัฐอาณาจักรต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดให้ถูกรวบหรือผนวกเข้ากับดินแดนมหาอำนาจตามเงื่อนไขของการประชุมที่เวียนนา ต่างก็ตั้งรัฐรัฐรัฐต้องการเอกสารฉบับนี้ ต้องการรวมประเทศบ้าง เป็นต้น

ลัทธิชาตินิยมและลัทธิเสรีนิยมย่อมเป็นภัยใหญ่หลวงต่อสามนาชาอำนาจในยุโรป ตะวันออก ได้แก่ ปรัสเซีย ออสเตรียและรัสเซีย ซึ่งล้วนเป็นจักรวรรดิประกอบด้วยดินแดนและประชากรที่ต่างเชือชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ในกรณีของรัสเซียเอง ตามความตกลงของที่ประชุมที่เวียนนา รัสเซียได้ครอบครองโปแลนด์เกือบทั้งหมดและครอบครองฟินแลนด์ ลัพพังสองชาตินี้ย่อมจะรัฐรัฐต้องการเอกสารความเป็นไทยกรุสเซีย การปกครองของสามนาชาอำนาจนั้นก็ล้วนอยู่ในลักษณะเอกสารชาติปีติยาห์ตามระบอบเก่า ลัทธิเสรีนิยมจัดกระตุ้นให้อาณาประชาราษฎร์รัฐรัฐต้องการการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งลัทธิเสรีนิยมและลัทธิชาตินิยมจึงเป็นลัทธิอุบاثร์ที่จะต้องถูกขัดให้ลื้น มิให้ระบาดลุกถามเข้าไปในรัฐใด ๆ สามนาชาอำนาจจึงมองมุ่งว่า ความเป็นพันธมิตรนั้นต้องไม่มุ่งเฉพาะระวังภัยฝรั่งเศสเท่านั้น หากต้องมุ่งระวังยังลัทธิอุบاثร์ด้วย

¹Blum, p. 524.

ชาร์อะเล็กซานเดอร์ที่ 1 ได้ทรงเริ่มจัดตั้งพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Alliance) ในวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1815 เพื่อพิทักษ์คริสตจักร สันติภาพและความยุติธรรม แต่ พันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ได้พยายามขยายขอบเขตพันธมิตรณ์นอกเหนือจากนั้นอีกคือ มุ่งบดขี้ คลื่นปฏิวัติไม่เฉพาะที่เกิดขึ้นในจักรวรรดิส่วนตนเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งบดขี้คลื่นปฏิวัติทุกหน แห่งในโลกด้วย เป็นเหตุให้อังกฤษไม่เห็นด้วยและสังสัยในเจตนาณ์เบื้องหลังของสาม มหาอำนาจในยุโรปตะวันออก

อังกฤษมีระบบการปกครองที่มีแนวโน้มอันจะนำไปสู่การปฏิรูป จึงมีความเห็น อกเห็นใจลัทธิอุบัثار์ แต่ในขณะเดียวกัน อังกฤษก็ไม่อาจจะเข้าร่วมในบวนการปฏิวัติใน ดินแดนใด ๆ ได้ เพราะถ้าดินแดนใดเป็นเอกสารจากเมืองแม่ รัฐอาจจกรใหม่นำกมายจัดเป็น ประเทศเกิดใหม่ที่พลิกโฉมหน้าดุลยภาพแห่งอำนาจในยุโรป ตามความตกลงแห่งเวียนนา ได้มี การจัดสรรดินแดนให้แก่ monarch อำนาจทั้งปวงเพื่อปิดล้อมสถากดันการขยายอำนาจของฝรั่งเศส รัสเซียและปรัสเซีย โดยมิได้คำนึงถึงเชื้อชาติ ถ้าอังกฤษยอมให้ดินแดนต่าง ๆ เป็นเอกสาร ก็ จะทำให้ดุลยภาพแห่งอำนาจเปลี่ยนแปลงไปในด้านที่ขาดความแน่นอนจนถึงขั้นอาจเป็นผลเสีย ต่อกำลังมั่นคงของอังกฤษเอง อังกฤษจึงอยู่ในฐานะคลื่นไม่เข้า cavity ไม่ออก ตัดสินใจไม่ได้ต่อ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยเหตุคลื่นปฏิวัติ ฝรั่งเศสเองก็ไม่อาจช่วยเหลือคลื่นปฏิวัติได้ เพราะทุก ย่างก้าวของฝรั่งเศสย่อมก่อให้เกิดความระแวงขึ้นในแวดวงมหาอำนาจว่าฝรั่งเศสรังสรรค์อำนาจ เป็นใหญ่ในยุโรปอีก คลื่นปฏิวัติทุกหนแห่งจึงเผชิญกับความล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่ด้วยเหตุที่ อังกฤษและฝรั่งเศสลังเลใจ และสามมหาอำนาจในยุโรปตะวันออกมีความมุ่งมั่นที่จะบดขี้ บวนการปฏิวัติทุกหนแห่ง ความขัดแย้งด้วยเหตุบวนการปฏิวัติมีส่วนทำให้พลังของ พันธมิตรแตกแยกกันเอง เมื่อได้ที่เปิดการประชุมขึ้น ความขัดแย้งจะเริ่มด้วยการที่ตกลงกันมิได้ ว่าด้วยความเหมาะสมและความชอบธรรมในการที่จะแทรกแซงทางทหาร (Intervention) ใน การปฏิวัติ ปรัสเซีย รัสเซียและอสเตรียซึ่งล้วนมีอำนาจครอบครองดินแดนที่ต่างเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม ยืนกรานว่า การแทรกแซงทางทหารเป็นสิทธิอันชอบธรรม ในขณะที่อังกฤษและ ฝรั่งเศสซึ่งค่อนข้างจะเสรีนิยมเห็นอกเห็นใจฝ่ายเรียกร้องปฏิรูปการปกครอง ไม่เห็นด้วยกับการ แทรกแซงทางทหาร

ขณะนั้นกษัตริย์เด่นชั้ดคือ ฝรั่งเศสอาจฟื้นคืนชีพและกษัตริย์จากลัทธิอุดมการณ์ซึ่งมีแหล่ง ที่มาจากการฝรั่งเศส “ถ้าฝรั่งเศสเป็นหัวดักด้วยมุก ทั้งยุโรปก็จะตามไปด้วย” นั้น เป็นข้อเท็จจริง เด่นชัดว่า ฝรั่งเศสมีบทบาททางการเมืองมหาศาลจนมีอิทธิพลกระบวนการกระเทือนยุโรปในศตวรรษ ที่ 19 ความร่วมมือกันในยุโรปนั้นเด่นชัดในศตวรรษที่ 19 เท่านั้น บางครั้งเรียกว่า ยุคสมัยของเมตเตอร์นิก (Metternich Era, ค.ศ. 1815-1858) แต่ที่เป็นทางการของลักษณะ ความร่วมมือทางการทูตของยุโรป ก็คือ ยุโรปสมานฉันท์ (Concert of Europe)

คลื่นปฏิวัติสามระลอก

เมื่อคลื่นปฏิวัติเพชรัญกับปฏิกริยาตอบโต้ของฝ่ายสามมหาอำนาจตะวันออก คลื่นปฏิวัตินั้นมีได้ถ้าด้อยแต่ย่างใด หากแต่ทวีพังแห่งความรุนแรงยิ่งขึ้น มีการรวมตัวในรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ชุมชนสมาคมลับแพร์ทลaiyในยุโรป กลุ่มสมาคมเหล่านั้นประกอบด้วยนักศึกษาและปัญญาชน แหล่งกลางของข่าวสารการเสรีนิยมส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยและในแวดวงทหาร ซึ่งได้ล้มรัฐธิokuาทวัดแต่ครั้งกระทำศึกสงครามปราบวนไปเลียน สมาคมลับ และเหล่านักศึกษาปัญญาชนมีความนุ่งนวดประรรณที่จะล้มล้างระบบเก่า สมาคมลับที่ขึ้นชื่อและถือได้ว่าเป็นแบบอย่างคือ สมาคมลับเยอรมันนีชื่อ บัวชเนชฟ์เกิน (Burschenschaften) สมาคมการใบหนารี (Carbonari) ของอิตาลี และสมาคมไฮเทเรีย ฟิลิก (Hetairia Philike) ของกรีซ เหล่าหัวเสรีนิยมและชาตินิยมทุกหนแห่งได้ก่อความรุนแรงตอบโต้การขัดขวางด้วยของฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ความรุนแรงนั้นสำแดงออกในรูปของการลอบสังหารบุคคลสำคัญ ซึ่งสั่นสะเทือนขวัญกำลังใจของประชาชนทั่วไป คลื่นปฏิวัติได้เริ่มสำแดงพลังในทศวรรษที่ 1820 เป็นครั้งแรก

การปฏิวัติเริ่มขึ้นจากการขึ้นในกลุ่มประเทศของละตินอเมริกาซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาณาจักรของสเปน คณะปฏิวัติต้องการสิทธิ์ปกครองตนเองเป็นอิสระ (Self rule) ไม่ขึ้นอยู่ให้สเปนห่วงกลับเข้าไปปกครองละตินอเมริกาอีก ขบวนการปฏิวัติกินระยะเวลายาวนานระหว่าง ค.ศ. 1811-1825

เหล่ามหาอำนาจได้เปิดการประชุมขึ้นที่เมืองอิกซ์-ลา-ชาเปลล (Aix-La-Chapelle) ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1818 ที่ประชุมได้ลงมติยกเลิกการยึดครองฝรั่งเศสและชาาร์อะเล็ก-ชานเดอร์ได้ทรงยืนบันทึกเสนอแนะให้ที่ประชุมค้าประกันทุกรัฐที่มีความถูกต้องชอบธรรมแห่งการเป็นรัฐ แต่อังกฤษไม่เห็นด้วย ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งของอสเตรียและรัสเซียคือต้องการให้ที่ประชุมใช้มาตรการแทรกแซงทางทหารเพื่อช่วยไว้ซึ่งสถานะเดิมในนานาอารยประเทศในยุโรป แต่อังกฤษก็ไม่เห็นด้วยอีก เมื่อพิจารณาแล้วคลื่นปฏิวัติในละตินอเมริกา อังกฤษนั้นได้ยืนกรานมิให้เหล่าพันธมิตรเข้าแทรกแซงทางทหาร

ตั้งแต่จักรพรรดินโปเลียนได้ทรงครอบครองสเปน เหล่าละตินอเมริกาได้มีโอกาสปกครองตนเองเป็นอิสระ และอังกฤษก็ได้ดำเนินการพาณิชย์นาวีกับละตินอเมริกาอย่างได้ผล ประโยชน์มหาศาล อังกฤษจึงไม่ต้องการให้สเปนกลับเข้าไปปกครองละตินอเมริกาอีก ประธานาธิบดีมอนโร (Monroe) แห่งสหรัฐอเมริกาได้ประกาศทุกภูมิภาคให้ห้ามการแทรกแซงทางทหารและการล่าอาณาจักรในละตินอเมริกา ลำพังสเปนไม่อาจปราบการปฏิวัติในละตินอเมริกาได้ ละตินอเมริกาจึงก่อการปฏิวัติคู่เอกสารได้สำเร็จ

ในขณะเดียวกัน การปฏิวัติได้ก่อตัวขึ้นในสเปน (เดือนมีนาคม ค.ศ. 1820) เพื่อล้ม ลั่งราชวงศ์บูร์บองส์ (Bourbons) และต้องการระบุนองการปักครองโดยมีรัฐธรรมนูญ เป็นความ พยายามของฝ่ายนักศึกษา ปัญญาชนและเหล่าทหารหัวเสรีนิยม ความสำเร็จของการปฏิวัติใน สเปนกระตุ้นให้อิตาลี (กรกฎาคม 1820) และโปรตุเกสปฏิวัติเพื่อสิ่งเดียวกันนั้นด้วย (ค.ศ. 1821-1827) เมื่อเกิดปฏิวัติและความสำราญขึ้นในสเปนและโปรตุเกส เหล่ามหาอำนาจ พระหนักถึงกับปฏิวัติดี จึงได้เปิดการประชุมขึ้นที่เมืองโทรพเพา (Troppau) ในวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1820 เพื่อหาสู่ทางที่จะแก้ปัญหาการปฏิวัติในสเปน โปรตุเกส อิตาลีและ ละตินอเมริกา

ในการประชุมครั้งนั้น รัสเซียเป็นตัวตั้งตัวที่เสนอแนวให้เข้าแทรกแซงทางทหารเพื่อบด ขี้คลีนปฏิวัติ ข้อเสนอแนะนั้นได้รับความเห็นชอบของปรัสเซีย ออสเตรียและฝรั่งเศส แต่ที่ ประชุมนั้นเสนอข้อแม้ว่า ไม่ควรให้เหล่าพันธมิตรเข้าแทรกแซงทางทหาร ความอนหมายให้ มหาอำนาจเพียงหนึ่งรัฐเข้าแทรกแซงทางทหาร ข้อแม่นี้เป็นมาจากการตื่นตัวของเหล่า พันธมิตรที่ยังไม่ต้องการให้กองทัพรัสเซียข้ามทวีปไปสู่สเปน อังกฤษยืนกรานไม่เห็นด้วยกับการ แทรกแซงทางทหารในสเปน เพราะเกรงว่าถ้าขยับมุ่งให้แทรกแซงได้ ที่ประชุมก็อาจจะเห็นด้วย กับการขยับมุ่งให้มีการแทรกแซงทางทหารในละตินอเมริกา

รัสเซีย ปรัสเซีย ออสเตรียและฝรั่งเศส จึงถือมติเดียวกันให้ร่วมกันออกพิธีสาร (Protocol) ในวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 1820 ความว่า “บรรดารัฐใดที่ได้มีการ เปลี่ยนแปลงรัฐบาลอันสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติ และก่อให้เกิดผลที่กระทบกระเทือนบรรดารัฐ อื่น ๆ โดยนัยนี้ บรรดารัฐนั้นย่อมสิ้นสุดความเป็นสามาชิกของพันธมิตรแห่งยุโรป และย่อมจะถูก ตัดออกจากพันธมิตรนั้น จนกว่าสถานการณ์ของบรรดารัฐนั้น ๆ จะสามารถให้หลักค้าประจำ กับความเป็นระเบียบแนบท้ายโดยนิติบัญญัติและเสถียรภาพความมั่นคงໄດ้ ถ้าภัยอันตรายใดอันเกิด จากสถานการณ์ดังกล่าวจักถูกความรัฐอื่น ๆ บรรตามหาอำนาจย่อมถือเป็นข้อผูกพันที่จะใช้ทั้ง สันติวิธีหรือยุทธวิธีถ้าจำเป็น เพื่อจะนำรัฐที่หลงผิดนั้นกลับคืนสู่มหานพันธมิตรอีกครั้งหนึ่งໄได้”²

เหล่าพันธมิตรได้ตกลงขยับมุ่งให้ออสเตรียและสหราชอาณาจักรยื่นข้อเสนอเดิมอีก โภค ปราบปรามการปฏิวัติ อังกฤษจำต้องนั่งเฉยและได้แต่ประณามเหล่าพันธมิตรที่ใช้สิทธิ์แทรกแซง ทางทหารเพื่อปราบปรามการปฏิวัติทุกหนทุกแห่งโดยอ้างเพื่อปราบปรามสันติสุขในทวีปยุโรป ในกรณี ของสเปนเอง เหล่าพันธมิตรได้เปิดการประชุมขึ้นที่เมืองลัยบัช (Laibach) ในต้นปี ค.ศ. 1821 โดยอังกฤษไม่เข้าร่วมประชุมด้วย รัสเซียได้กล่าวประณามว่าสเปนเป็นแหล่ง “รังใหญ่ของการ ปฏิวัติทั้งปวง” การประชุมได้ยึดเชือกไปจนถึงขัยการประชุมไปที่เมืองเวโรนา (Verona) โดยเปิดการประชุมขึ้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1822 รัสเซียได้ยื่นข้อเสนอเดิมอีก โดยมี ฝรั่งเศสนับสนุนคือ การแทรกแซงทางทหารในสเปน ที่ประชุมได้ลงมติให้ฝรั่งเศสแทรกแซง ทางทหารในสเปนได้ คลื่นปฏิวัติระลอกแรกในยุโรปจึงสายตัวลงโดยเหตุที่เหล่ามหาอำนาจ (ยกเว้นอังกฤษ) ได้ใช้สิทธิ์แทรกแซงทางทหารในอิตาลีและสเปน

²Quoted from Arts, p. 165.

บทบาทของเหล่าพันธมิตรในการปฏิวัติดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นได้เด่นชัดว่า เหล่าพันธมิตรมีความคิดเห็นขัดแย้งกันเป็นสองฝ่าย แต่ยังต้องการหลีกเลี่ยงส่วนรวมระหว่างกันอยู่ จึงยอมประسانอ่านใจผลประโยชน์โดยวิถีทางการทูต คือประชุม (Congress) แก้ปัญหาความขัดแย้งในยุโรป สิ่งที่ควรสังเกตมากกว่าคือ ทำที่และนโยบายของรัสเซีย ในชั้นต้น เหล่าเสรีนิยม และชาตินิยมในยุโรปเห็นชาร์อะลีกชานเดอร์ที่ 1 เป็นผู้นำของหลักการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังที่ชาร์ทرونเป็นผู้นำในการปลดปล่อยยุโรปจากเงื่อนไขของฝรั่งเศส แต่โดยเนื้อแท้แล้ว ชาร์ทرونมีบทบาทเอนเอียงไปทางฝ่ายลัทธิเสรีนิยมแต่เพียงผิวเผินเลื่อนลอย มากกว่าจะเป็นไปด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในหลักการอย่างแท้จริง ชาร์ทرونพ่อพระทัยที่จะให้เป็นที่เข้าใจว่าพระองค์ทรง “ทันสมัย” ในแนวคิดเสรีนิยม

เมื่อเกิดปฏิวัติขึ้นในทศวรรษที่ 1820 ชาร์จึงเริ่มทรงตระหนักถึงชาตุแท้ของการปฏิวัติ และทรงเข้าพระทัยถึงจุดประสงค์อันแท้จริงของ “ลัทธิอุบاثาร์” อิ่งจีน เมื่อมีเสียงไม่พอใจ สำแดงออกมายainในจักรวรรดิรัสเซีย เสียงนั้นร่าร้องต้องการการปฏิรูปโดยความริเริ่มของชาร์เอง การปฏิวัติจากภายในอกและแรงผลักดันจากภายนอกทำให้ชาร์ทรงตระหนักรู้ถึงภัยของการปฏิวัติ และได้เริ่มทรงใช้มาตรการเด็ดขาดในการขัดกับปฏิวัติ โดยทรงดำเนินนโยบายสกัดกั้นภัยปฏิวัติทุกหนแห่ง ความสำเร็จของการปฏิวัติ ณ ที่ใดจะหมายถึงผลกระทบตุนให้เหล่ารัฐใหญ่น้อยที่ต่างเชื้อชาติกลายและวัฒนธรรมต้องการปกคล้องตนเองหรืออาจจะต้องการเอกสารจากรัสเซีย อีกทั้งจะกระตุนให้ชาวรัสเซียเองต้องการสิทธิ์ปักครองประเทศซึ่งหมายถึงการโค่นล้มระบบอิทธิพลที่ต้องการรักษาไว้ พระราชนิเวศน์ของชาร์ พระราชโภคภยของชาร์ดังกล่าว จึงปรากฏเด่นชัดจากการประชุมกับเหล่าพันธมิตร และจากการที่ชาร์ทรงปักครองไปแลนด์และฟินแลนด์

รัสเซียได้ครอบครองราชอาณาจักรไปแลนด์ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 127,000 ตารางกิโลเมตร โดยให้สิทธิ์ปักครองตนเองแก่ไปแลนด์ตามเงื่อนไขของการประชุมที่ระบุว่า ไปแลนด์จัก “ได้รับระบบผู้แทนและสถาบันแห่งชาติซึ่งจัดตั้งขึ้นตามรูปแบบการเมืองที่มีปรากฏอยู่เดิมตามที่รัฐบาลผู้ปักครอง (ดินแดนไปแลนด์) จักมีคุณพินิจเห็นเหมาะสมและสะดวกที่จะให้” ปรากฏว่า ปรัสเซียและออสเตรียได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นแต่อย่างใด กลับปักครองดินแดนไปแลนด์ส่วนที่เป็นของตนอย่างเข้มงวดกวัดขันและเพียรที่จะกลืนชาติไปแลนด์เสีย รัสเซียเท่านั้นที่ได้ให้รัฐธรรมนูญแก่ไปแลนด์และฟินแลนด์ ตามรัฐธรรมนูญนั้น ๆ ได้มีการให้สิทธิ์เสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่ เป็นเหตุให้ชาวรัสเซียที่ต้องการรัฐธรรมนูญวิพากษ์วิจารณ์ ไม่พอใจ ชาร์อะลีกชานเดอร์เป็นอันมาก เหล่าข้าราชการและข้าราชการสำนักก็ไม่พอใจด้วยเกรงว่า การผ่อนปรนแก่ไปแลนด์และฟินแลนด์จะเป็นเยี่ยงอย่างแก่ชาวรัสเซีย ซึ่งหมายถึงความพินาศ สำหรับระบบอิทธิพลที่ต้องการรัฐธรรมนูญวิพากษ์วิจารณ์ ไม่พอใจ ชาร์ทรงดำเนินนโยบายควบคุมไปแลนด์และฟินแลนด์อีกครั้งหนึ่ง เป็นเหตุให้เหล่าเสรีนิยมและ

ชาตินิยมในยุโรปหายนหายนชาร์อัลเลิกชานเดอร์ว่า “มือถือสาก ปากถือศีล” ทำที่ว่าไฟเสรีนิยม แต่การกระทำเป็นตรงข้าม ชาร์อัลเลิกชานเดอร์ได้ถูกกวิจารณ์ว่า “อะเลิกชานเดอร์ทรงต้องประประสงค์ที่จะให้ทุกคนมีอิสระเสรี โดยมีเงื่อนไขว่า ทุกคนต้องเชื่อฟังพระองค์อย่างงมงาย”³

รูสเซียจับตาดูสภาพผู้แทน (Diet) ของโปแลนด์อย่างใกล้ชิด และพยายามจะสร้างอิทธิพลแทรกซึมกิจการภายในของโปแลนด์ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะบั่นทอนอำนาจของระบบอันรัฐธรรมนูญ การที่โปแลนด์ได้รับสิทธิ์ปกครองตนเองโดยมีอิทธิพลรุสเซียอยู่เบื้องหลังย่อมทำให้ชาวโปแลนด์เห็นว่ารูสเซียผ่อนคลายความเข้มงวด จึงร่วงองต้องการความเป็นไท ขบวนการชาตินิยมของโปแลนด์มีแหล่งเราร้อนทางลัทธิที่มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยแห่งวิลนา (Vilna) เหล่านี้มีความลับของนักศึกษาส่วนใหญ่เลียนแบบสมาคมลับเยอรมัน นักศึกษาได้ประท้วงหลายครั้งและถูกจับกุมคุกขังหลายครั้งด้วย บรรดามหาวิทยาลัยถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด พฤติกรรมกระด้างกระเดื่องของโปแลนด์ทำให้รูสเซียปกครองโปแลนด์อย่างเข้มงวด ยิ่งขึ้นตามลำดับ

ถ้าโปแลนด์และฟินแลนด์ ตลอดจนชาวรุสเซียเองเป็นกรณีตัวอย่างของการดำเนินนโยบายรุสเซียตอบโต้คัลลินปฏิวัติ กรีซเป็นกรณีตัวอย่างของนโยบายรุสเซียที่เป็นตรงกันข้าม จากขาวเป็นดำ ไม่เพียงแต่รูสเซียเท่านั้นที่ดำเนินนโยบายคล้อยตามผลประโยชน์ส่วนตน แม้แต่เหล่าพันธมิตรเองก็ถือประโยชน์ส่วนตนเหนืออุดมการณ์ กรีซเป็นตัวอย่างที่ดีของการดำเนินนโยบายรุ wenเรื่องฝ่ายพันธมิตรทั้งปวง

ในศตวรรษที่ 19 เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในยุโรปว่า จักรวรดิอตโตมันกำลัง “ล้มป่วย”⁴ สังคมมุสลิมเริ่มสั่นสะเทือนโดยเหตุที่จักรวรดิประกอบด้วยคืนแคนของชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ที่สำคัญก็อีก ชนชาติอาหรับ บอลาบัน แอฟริกาเหนือ เป็นต้น ชนต่างด้าวเหล่านี้ได้เริ่กรองต้องการสิทธิ์ปกครองตนเองเป็นอิสระ จักรวรดิอตโตมันเองก็เริ่มเสื่อมถอยประสิทธิภาพทางการทหาร ระบบอิทธิพลที่รากฐานของศาสนจักรเสื่อมถอยอำนาจด้วยเหตุความไม่สงบในการสืบราชสันตติวงศ์ และด้วยเหตุที่โครงสร้างของระบบอิทธิพลที่รากฐานล้าหลัง ชนชั้นผู้นำขาดก้าวความเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ การปฏิรูปใด ๆ ยากเมื่อบนที่ควรจะเริ่มต้นเพื่อสร้างจักรวรดิให้กันสมัยจึงไม่อาจจะดำเนินไปได้ ดังตัวอย่างความล้มเหลวของสุลต่านเซลิมที่ 3 (Selim III, ค.ศ. 1789-1808) ในการริเริ่มปฏิรูปการทหารและการบริหารจักรวรดิตามแนวพัฒนาการตะวันตก จักรวรดิจึงขึ้นหยัดเป็นปรากฏการณ์ เมืองแข็งแกร่งยก ทว่าอ่อนพลังภายใน และมีที่ท่าว่าจะไม่รับรู้ความเปลี่ยนแปลงใด ๆ และไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ตลอดจนแม้จะเปลี่ยนแปลงตนเองก็เป็นไปได้ยาก

³Ibid., p.172.

⁴ คุราخلะอิขดใน William McNeil, The Rise of the West, A History of the Human Community (Chicago : The University of Chicago Press, 1958), p. 695.

ถึงกระนั้น จักรวรดิอตโตมันก็มีได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการปฏิรูปคนของจักรวรดิยังดำเนินนโยบายต่างประเทศไปในแนวทางที่จะเข้าสู่สังคมร่วมนำไปสู่ความพินาศของจักรวรดิเองในบัน្ត平原 จักรวรดิอตโตมันล้าหลังตามไม่ทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุโรป และมักจะตกเป็นเหยื่ออันโนเชของความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ความเสื่อมถอยอำนาจทำให้จักรวรดิสิ้นสุดค่าความหมายที่จะเป็นพันธมิตรของมหาอำนาจได้ ๆ ในยุโรป ดังที่ทูตฝรั่งเศสประจําจักรวรดิได้เขียนจดหมายถึงชาติบริอองด์ (Chateaubriand) ใน ค.ศ. 1807 ว่า “การผูกพันชนิดรักบัตรูก็เหมือนกับการที่ท่านยกแขนไอบซากศพเพื่อพยุงให้ขึ้นี้” เมื่ออ่อนหัดในเวทีการเมืองยุโรป จักรวรดิอตโตมันก็ย้อมจะดำเนินนโยบายผิดพลาดดังตัวอย่างท่าทีและนโยบายของจักรวรดิที่มีต่ออำนาจการกู้ชาติในความสมุทรนอลข่าน

ความบันปวนในความสมุทรนอลข่านในระหว่าง ค.ศ. 1820-1830 สืบเนื่องมาจากลักษณะนิยมและลักษณะนิยมอันเป็นปฏิบัติที่ต่อต้านจักรวรดินิยม ชาวสلافที่อยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรดิอตโตมันได้เลิงเห็นว่า ลักษณะนิยมเป็นคุณประโยชน์ต่อตน เพราะต้องการเอกสารจากจักรวรดิอตโตมัน แต่ยุโรปนี้ได้มีทรงคนเห็นเป็นการต่อสู้เพื่อเอกสารเท่านั้น หากแต่ตามประวัติศาสตร์ ยุโรปเป็นทวีปที่ถือศาสนาคริสต์เป็นหลัก ได้เคยเผชิญภัยการรุกรานของจักรวรดิอตโตมันซึ่งถือศาสนาอิสลามมาช้านาน แม้จักรวรดิอสเตรียและรัสเซียจะสามารถสถาปัตยนั้นจักรวรดิอตโตมันมิให้แผ่ขยายเข้าไปในยุโรปด้วยแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ได้ก็ตาม จักรวรดิอตโตมันก็ยังปักกรองความสมุทรนอลข่าน ในขณะเดียวกัน อังกฤษเองก็มีผลประโยชน์ทางการค้าทวีปนี้ การได้ดั้งฐานทัพเรือที่เกาะมอลตา (Malta) และหมู่เกาะไอโอเนียน (Ionian Islands) ซึ่งอยู่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทำให้อังกฤษยิ่งสนใจตะวันออกไกลมากขึ้น มหาอำนาจอื่นล้วนสนใจเช่นกัน โดยเฉพาะรัสเซียเองซึ่งได้พยายามล่วงล้ำเข้าไปในดินแดนของจักรวรดิอตโตมันมาช้านานแล้ว เพื่อจะหาทางออกทางทะเลทางซ่องแคบบอสโตร์สและดาวร์ดาแนลส์ไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และหาทางออกทางทะเลอ่าวเปอร์เซียไปสู่มหาสมุทรอินเดีย การหาทางออกทางทะเลไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเป็นสิ่งที่ยากยิ่ง เพราะจะต้องทำลายอำนาจการปักกรองของจักรวรดิอตโตมันที่มีอยู่หนึ่อความสมุทรนอลข่านด้วย

ดินแดนของจักรวรดิอตโตมันแผ่ขยายกว้างจากแอฟริกาเหนือบริเวณแอลจีเรีย (Algeria) ไปสู่อ่าวเปอร์เซีย และจากปากแม่น้ำดานูบไปสู่ดันแม่น้ำไนส์ ดินแดนส่วนนี้ทั้งหมดออกซื่อเรียกว่า ตะวันออกใกล้ (Near East) เป็นดินแดนที่แม้อยู่นอกขอบเขตอารยธรรม (“beyond the pale of civilization”) ก็เป็นดินแดนที่วางกันรัสเซียไม่ให้มีทางออกทางทะเล รัสเซียจึงดันตนโดยใช้การทูตและการยุทธศาสตร์ลดอุดม การที่ความสมุทรนอลข่านร่วงต้องการเอกสาร จึงต้องตรงตามความประสงค์ของรัสเซียที่จะใช้บอดข่านเป็นบันไดขัน

แรกไปสู่การครอบครองสองช่องแคน รุสเซียใช้สำนักงานอิทธิพลทั้งเปิดเผยและลับ ๆ ในกรณีบดข่านและอ้างว่าตนมีหน้าที่พิทักษ์ชาวบดข่านส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้พันธุ์สถาฟันบดีอศาสนาก里斯ต์นิกายกรีก อโศกดอกซ์ การขัดอิทธิพลครุกในบดข่านโดยทันทีหลังชาวบดข่านถูกเอกสารชาจะทำให้รุสเซียไม่สามารถครอบครองบดข่านภายภาคหน้าและได้ควบคุมช่องแคนง่ายขึ้น ปัญหาตะวันออกไกลที่มีหลายแห่งมุ่งแล้วแต่ที่ราชสำนักของมหาอำนาจได้เพิ่มความ слับซับซ้อนยิ่งขึ้น เมื่อพากบดข่านเองก็ไม่สามารถกัน แล้วบรรดามหาอำนาจก็เข้าแทรกแซง

ระดับแรก การต่อสู้ระหว่างบดข่านกับจักรวรรดิอตโตมันเป็นไปในระดับชาติ โดยบรรดามหาอำนาจแทรกแซง ในระดับที่สอง บดข่านแบ่งชิงอำนาจกันเองโดยมีบรรดามหาอำนาจเข้าแทรกแซง รุสเซียดีอตโนมิสติกซ์เสียงมากที่สุดในเรื่องบดข่านจึงต้องเผชิญกับจักรวรรดิอตโตมัน ฝรั่งเศสและอังกฤษ ในศตวรรษที่ 19 จักรวรรดิอตโตมันเริ่มเสื่อมบดข่านเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ที่ทำให้การต่อสู้แบ่งชิงอำนาจกันเปลี่ยนลักษณะไปจากการต่อสู้กับจักรวรรดิอตโตมัน กลายเป็นบรรดามหาอำนาจแบ่งบดขานกันเข้าไปมีอิทธิพลในบดข่าน ความเสื่อมอำนาจของจักรวรรดิอตโตมันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การแทรกแซงโดยมหาอำนาจทั้งหลายก็เป็นสิ่งที่ต้องยอมรับ ทั้งรุสเซียและอสเตรียต่างต้องการทราบสมุทรบดข่าน จึงกลายเป็นไม้เบื้องเมากันโดยปริยาย

อสเตรียินดีที่จะให้ทุกฝ่ายแบ่งแบ่งกัน โดยอสเตรียไม่เป็นฝ่ายริเริ่มก่อน หากแต่ทุกฝ่ายจะต้องขอให้อสเตรียเข้าข้างตน ขณะนั้นอสเตรียสนใจเยอรมันและอิตาลีมากกว่าบดข่านเป็นแหล่งสำคัญรองลงมา รุสเซียจึงเผชิญกับจักรวรรดิอตโตมัน ฝรั่งเศสและอังกฤษในระหว่าง ค.ศ. 1820-1870 โดยอสเตรียเข้าเกี้ยวข้องน้อยมาก

ในศตวรรษที่ 19 บดข่านได้พัฒนาการพาณิชย์นาวีกับยุโรป จนเป็นเหตุให้ได้รับแนวคิดตะวันตก ชนชั้นพ่อค้าเป็นกลุ่มแรกที่ตื่นตัวสำนักในแนวเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรมของตน ชนชั้นกลางชาวกรีก บัลแกเรียและเซอร์เบีย ล้วนมีส่วนส่งเสริมให้พลังลัทธิชาตินิยมเติบใหญ่ในบดข่านโดยส่วนตัว ชาวบดข่านไม่พอใจกับการปกครองอันกดดันเข้มงวดของจักรวรรดิอตโตมัน ชาวกรีกและชาวเซอร์เบียสังสัมภัติลัทธิชาตินิยมเติบใหญ่ในบดข่านใน ค.ศ. 1804 เซอร์เบียได้กบฏอย่างเปิดเผย จักรวรรดิอตโตมันต้องเสียเวลาปราบกบฏอยู่ปลายปีจึงรบคาน (ค.ศ. 1804-1813) และได้ปฏิบัติการของเรือเหล่าเซอร์เบียถึงขั้นจะทำลายให้สูญพันธุ์ เซอร์เบียจึงลุกขึ้นอีกใน ค.ศ. 1815 (ที่เรียกว่าเหตุการณ์ Palm Sunday) ขับไล่ชาวอตโตมันออกไปได้สำเร็จ แต่แล้วเซอร์เบียเองกลับแบ่งชิงอำนาจกันเอง จนเกิดความไม่สงบขึ้นภายในอาณาจักรของตน กบฏเซอร์เบียหั้งสองครั้งที่สำเร็จผลโดยไม่ได้ยึดมี oma อำนาจใดช่วยเหลือ จึงล้มเหลวในบ้านปลาย

กรีซเป็นกรณีด้วยย่างที่จะทดสอบพลังของ “ลัทธิอุบາثار์” ได้เป็นอย่างดี จักรวรรดิอตโตมันถือกรีซเป็นที่ไว้วางใจมาก ให้ปักครองชาวบานอลบ้าน โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่นครคอนสแตนตินเปล ชาวกรีกที่รับราชการให้นี้เรียกว่า กรีก ฟานารีอิต (Phanariot Greek) แม่อิทธิพลครอบงำบานอลบ้านจนถึงขั้นจะกลืนชาติ กรีซยังได้รับอภิสิทธิ์ให้ปักครองตนเองและดำเนินการพาณิชย์นำวิโนดวันออกให้ล้อบ้านกว้างขวางของมาก อิทธิพลของลัทธิอุบາثار์ทำให้ชาวกรีกสองจิตสองใจ ใจหนึ่งไคร้จะได้อเอกสาร อิกใจหนึ่งยังตัดไม่ขาดจากอำนาจอภิสิทธิ์ทั้งปวงที่จักรวรรดิอตโตมันปั่นป่านเปรื่องตน แต่พังลัทธิอุบາثار์ได้ทวีมากขึ้นทุกที่โดยสืบวัฒนธรรม ขบวนการกู้ชาติต้องดำเนินการได้ดินภายในด้วยความสนับสนุนจากรัสเซีย ใน ค.ศ. 1814 กรีซได้จัดตั้งสมาคมลับ (Hetairia Philike) มุ่งกู้เอกสารและสร้างจักรวรรดิกรีซใหม่อีกรังหนึ่ง โดยหมายความคุ้มครองและความช่วยเหลือจากรัสเซีย 6 ปีต่อมา เจ้าชายอะเล็กซานเดอร์ อิพซิลันตี (Prince Alexander Ypsilanti) แห่งรัสเซียได้ทรงนำสมาคมลับกรีซนี้

รัสเซียยังสนับสนุน/molด้าเวีย (Moldavia) ให้กู้เอกสาร แต่เมื่อรัสเซียมีได้สั่งทหารไปช่วย จักรวรรดิอตโตมันก็ยอมจะปราบกบฏได้รับคำใน ค.ศ. 1821 กบฏยังอุบัติขึ้นอีกที่แอลเบเนีย (Albania) ในต้นปี ค.ศ. 1821 กรีซจึงพยายามอุตสาหกรรมกบฏในเดือนมีนาคม โดยประกาศว่า กบฏกรีซได้รับ "...ความเห็นชอบจากมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่..." ในที่นี้ก็ยอมหมายถึงรัสเซีย กรีซได้ยึดครอง/molด้าเวียและมีที่ทำว่าจะกบฏได้สำเร็จผล แต่แล้วเจ้าชายเมตเตอร์นิกแห่งออสเตรียได้ใช้อิทธิพลนับบัญคับชาาระเล็กซานเดอร์ที่ 1 ให้ทรงเพิกเฉยต่องบฏกรีซ ทำให้กบฏกรีซซึ่งนำโดยเจ้าชายอิพซิลันตีล้มเหลว จักรวรรดิอตโตมันได้ทดสอบความกระด้างกระเดื่องของกรีซโดยการมอบหมายให้ชาวรูมาเนีย (ซึ่งเดิมกรีซเป็นผู้ปกครอง) ปักครองกรีซ

ขบวนการกู้เอกสารของกรีซมีได้ล่าถอยแต่อย่างใด จักรวรรดิอตโตมันก็ปักครองกรีซอย่างเข้มงวดกวัดขัน ทำให้ชาวยุโรปเห็นอกเห็นใจกรีซมาก แต่ก็มีได้เข้าช่วยกรีซ บรรดามหาอำนาจต่างก็ดักนิให้ฝ่ายได้เข้าแทรกแซงทางทหาร ด้วยถือว่า กบฏกรีซเป็นกิจกรรมภายในของจักรวรรดิอตโตมัน ถ้ากรีซเป็นเอกสารได้ ดินแดนอื่น ๆ ก็จะขอเอกสาร ทำให้สถานะเดิมจักต้องเปลี่ยนแปลง กระทบกระเทือนดุดายภาพแห่งอำนาจในยุโรป

กรณีกรีซเป็นข้ออ้างที่จะทำให้รัสเซียค่อย ๆ แทรกดัวเข้าไปมีอิทธิพลในบานอลบ้านทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่อังกฤษและอสเตรียไม่ต้องการ ในขณะเดียวกัน ฝรั่งเศสแม้จะหนุนหลังกรีซก็จริงอยู่ ก็ไม่ต้องการร่วมมือกับรัสเซียอย่างเปิดเผย เพราะบุกรุกอสเตรียและอังกฤษไม่พอใจมหาอำนาจทุกฝ่ายจึงดำเนินนโยบายไม่เข้าแทรกแซง หากแต่เฝ้าดูสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และเห็นชอบด้วยกับความเห็นของอสเตรียว่า กองไฟกรีซนั้นควรปล่อยให้ไฟมอดไปเอง

แม้กบฏกรีซจะสิ้นสุดลง ความสมุทรนอลดข่านก็มิได้ดังอยู่ในความสงบ ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1821 โนรี (Morea) กบฏได้เข้าพันชาติกรีก รัสเซียได้แทรกแซงการกบฏทันทีโดยยื่นคำขาดให้จักรวรดิออกโตไม้นป์ราวนกบฏ โนรีจึงได้รับเอกสาร กรีซได้ประกาศตนเป็นเอกสาร ในวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1822 ท่ามกลางความพิงพาลใจของชาวบุโรป

ส่วนรวมถูกเอกสารกรีซได้สร้างชื่อเสียงอันเลวร้ายให้แก่คู่สังคมในด้านการประทัด ประหารกันอย่างเหี้ยมโหด ครุกิจันเจ้าอาวาสกรีก 3 ท่านแขวนคอแล้วโยนศพลงช่องแคน บนสไฟรัส ทำให้ชาวบุโรปโกรธแค้นมาก ด้วยถือว่าเป็นการเหยียบย่ำคริสตจักรโดยตรง ครุกิจมิได้นำพาต่อเสียงทักท้วงในบุโรปแต่อย่างใด ยังคงมีการปล้นสุดมึนวัดวาอาราม สังหารหมู่ผู้คน และจับหญิงไปเป็นทาส ชาวบุโรปปึงหวิวความโกรธแค้น เห็นอกเทียนใจกรีซมากขึ้นด้วยถือว่าเป็น ชาวคริสต์เช่นกัน รัสเซียซึ่งเคยจังหวะหมายอยู่แล้ว จึงพยายามเสนอตัวจะแทรกแซงทางทหาร แต่ขอสเตรียยังยังมิให้รัสเซียก้าวล้ำเข้าไปในความสมุทรนอลดข่าน ในขณะเดียวกันเหล่า มหาอำนาจก็มิได้นิ่งดูดาย ได้มีการวิ่งเต้นเจรจาภันหาอุ่หางแก๊ปญุหารีซ แต่ไร้ผล นอกจักรีซจะต้องต่อสู้เพื่อเอกสารแล้ว กรีซยังต้องเผชิญสังคมกลางเมืองภายใต้ด้วย ตั้งแต่ ค.ศ. 1824

เพื่อให้ป์ราวนกบฏกรีซได้ร้านคาน จักรวรดิออกโตไม้นได้เกณฑ์ทัพบกและทัพเรือ ทันสมัยของอียิปต์มาร่วมปฏิบัติการด้วย โดยตั้งฐานทัพบนฝั่นแผ่นดินใหญ่กรีซ กรีซได้ พยายามซักนำรัสเซียให้เข้าช่วย แต่รัสเซียก็เพิกเฉย กรีซจึงวิงวอนขอให้บรรดามหาอำนาจ เข้าช่วย แม้จันถึงยินยอมเป็นรัฐบาลได้การอ้างขากองอังกฤษ แต่บรรดามหาอำนาจเพิกเฉย จักรวรดิออกโตไม้นได้ปรับปรุงการทหาร โดยยกเลิกกองทัพประจำการตามแวนแควันที่เรียกว่า เจนิสเซีย (Janissary) ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1826 กบฏกรีซจึงมีที่ท่าว่าจะต้องพบจุดจบใน เร็ววัน

แต่แล้วชาร์จะเดือร์ที่ 1 เสด็จสวัสดิ์ ชาร์นิโคลัสที่ 1 ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ชาร์นิโคลัสทรงดำเนินพระราชวิสุทโธในลักษณะที่ไม่แน่นอนและมักจะขัดแย้งกันเองเป็น ตรอกกันข้าม แม้ชาร์จะทรงแสดงพระองค์เป็นปฏิบัติที่ต่อคืนปฏิวัติในบุโรป แต่ชาร์ก็ทรงมุ่นนั่นที่ จะช่วยกรีซถูกเอกสาร⁵ บัญชาตະวันออกไกลจึงได้กลับกลาโงเป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้งในเวลา หมุ่นหาอำนาจอย่างแท้จริงเป็นครั้งแรกชาร์นิโคลัสที่ 1 ทรงมุ่นนั่นที่จะครอบครองแวนแควันดานูน ช่องแคนดาร์ดาแนลส์ และแสวงหาหนทางที่จะแบ่งแยกจักรวรดิออกโตไม้น ชาร์จึงทรงแผ่ขยาย อำนาจอิทธิพลเข้าไปในความสมุทรนอลดข่านในนามของผู้พิทักษ์ชาวสลาฟและศาสนาก里斯ต์ นิกายกรีก ออโโคกอร์ ชาร์ทรงสัตดฉาวยาอำนาจอิทธิพลของเจ้าชายเมตเตอร์นิกออก และได้ ทรงเริ่มนบทบาทใหม่ต่อปัญหารีก

⁵Hoetzs, p. 122.

ปี 1826 ถือเป็นปีที่กุนภารีชได้กล่าวเป็นความขัดแย้งนานาชาติแล้ว รัสเซียจะใช้กันภูมิประเทศเป็นข้ออ้าง สร้างอำนาจอิทธิพลและการมีในการสนับสนุนกองทหารของจากมลิตารีและวาลาเซีย (Wallachia) อังกฤษซึ่งเป้าดูสถานการณ์อยู่เริ่มเชื่อว่า จักรวรรดินี้ประดิษฐ์เพื่อประโยชน์สุขแก่การพาณิชย์ และการเมืองยุโรป เพราะอังกฤษวิตกว่ารัสเซียจะมีบทบาทมากเกินไปแล้วในกรีซ ถ้ารัสเซียหนุนหลังกรีซเป็นเอกสารสำคัญ ใจ ก็จะต้องสำนึกในหนึ่งบุญคุณของรัสเซีย เท่ากับว่ากรีซจะถอนเอียงไปทางฝ่ายรัสเซีย และอาจเป็นใจให้รัสเซียใช้กรีซเป็นทางผ่านไปสู่การแผ่ขยายอำนาจอิทธิพลในบล็อกที่นั่น การที่รัสเซียจักมีอิทธิพลใหญ่หลวงในตะวันออกไกลบล็อกเป็นสิ่งควรวิตกมากสำหรับอังกฤษ แต่ในขณะเดียวกันถ้าอังกฤษช่วยกรีซ ก็จะเป็นการแยกสายจักรวรรดิออกโดยมันซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการขยายอำนาจของรัสเซีย อังกฤษจึงต้องพยายามพยุงจักรวรรดิออกโดยมันให้อยู่รอดต่อไป ความคิดที่ขัดแย้งกันนี้ทำให้อังกฤษตัดสินใจดำเนินการมาก อีกทั้งอังกฤษก็ไม่สามารถที่จะทำการร่วมมือจากอสเตรียก็เป็นไปไม่ได้ เพราะอสเตรียสนใจแวดวงความเยือนร้อนมากกว่า อังกฤษจึงเจรจา กับรัสเซียใน ค.ศ. 1826 โดยเสนอตัวไก่เลี้ยงส่วนราชการระหว่างจักรวรรดิออกโดยมันกับกรีซ โดยประนีประนอมให้จักรวรรดิออกโดยมันผ่อนปรนให้กรีซได้มีสิทธิ์ปกครองตนเองพอกว่า ต่อมา ฝรั่งเศสเข้าร่วมไก่เลี้ยงด้วย การเจรจาดำเนินไปโดยไร้ผล ในวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1826 รัสเซียได้ทำการตกลงกับจักรวรรดิออกโดยมันที่เรียกว่า อนุสัญญาอัคเคอร์มัน (Convention of Akkerman) ระบุว่า จักรวรรดิออกโดยมันยินยอมให้เซอร์เบียและรูเมเนียมีสิทธิ์ปกครองตนเองเป็นอิสระแต่อนุสัญญานี้ไม่ได้กล่าวถึงปัญหากรีซแต่อย่างใด

เมื่อเจรจา กับจักรวรรดิออกโดยมันไร้ผล อังกฤษ ฝรั่งเศสและรัสเซียก็เปิดการประชุมขึ้นที่กรุงลอนדון และลงนามในสนธิสัญญา มีความตกลงหนึ่งระบุว่า "...ถ้าดำเนินการสู้รบต่อไป เขาทั้งหลาย [หมายถึงคู่สัญญา] จักป้องกันมิให้เกิดการประทegกัน [กับจักรวรรดิออกโดยมัน] แต่จักไม่เข้าร่วมมีส่วนด้วย" ข้อความนี้มีความหมายคลุมเครือมาก เพราะอังกฤษ ฝรั่งเศสและรัสเซีย เห็นพ้องต้องกันว่า ควรแทรกแซงทางทหาร แต่ตกลงกันมิได้ว่า ควรสู้รบหรือไม่ ในระยะนั้นเองที่จักรวรรดิออกโดยมันและกองทัพอียิปต์ยังได้ไม่ริบกวน จักรวรรดิออกโดยมัน จึงปฏิเสธข้อเสนอของฝ่ายมหาอำนาจเหล่านั้นที่จะให้สิทธิ์ปกครองเป็นอิสระแก่กรีซ กองทัพเรือพันธมิตรจึงแล่นเข้าไปในอ่าวนาวารีโน (Navarino) เพื่อข่มขวัญและบังคับโดยปริยายให้จักรวรรดิออกโดยมันสงบศึก ปรากฏว่าในวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1827 เรือรบของอังกฤษถูกยิงก่อน สงครามระหว่างจักรวรรดิออกโดยมันกับเหล่ามหาอำนาจจึงเปิดฉากขึ้น กองทัพเรือจักรวรรดิออกโดยมันและอียิปต์ถูกทำลายพินาศล้าน

ทั้ง ๆ ที่อังกฤษและฝรั่งเศสรังเกียจการแทรกแซงทางทหาร และเคยหวาดวิตกรุสเซีย จะเป็นฝ่ายกระทำการ ท้ายสุดสถานการณ์กลับกลายเป็นว่าอังกฤษและฝรั่งเศสเข้าแทรกแซง เดียวเอง ทำให้รัสเซียไม่พอใจและต้องการที่จะแสดงตนให้ทุกฝ่ายทราบว่าตนถึงสิทธิ์ของรัสเซีย เนื่องอลข่าน ประจวนหมายกับการที่นายจอร์จ แคนนิ่ง (George Canning) นายกรัฐมนตรี อังกฤษถึงแก่อสัญกรรม รัฐบาลใหม่ได้หวนกลับไปถือนโยบายไม่แทรกแซงทางทหาร เป็นเหตุ ให้จักรวรรดิอตโตมันตัดสินใจสู้รบต่อไปกับรัสเซีย โดยรัสเซียประกาศสงครามในวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1828 อังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งถอนตัวออกไปแล้วไม่เห็นด้วยแต่ก็ยังเฉย ผู้ดู รัสเซียเก็บเกี้ยวผลประโยชน์จากสงครามนั้น

ปัญหากรีซได้ข้ายกขบวนเขตความขัดแย้ง จากการสู้ระหว่างกรีซกับจักรวรรดิอตโตมัน มาเป็นระหว่างจักรวรรดิอตโตมันกับเหล่ามหาอำนาจ และท้ายสุดถูกยกเป็นความขัดแย้ง ระหว่างจักรวรรดิอตโตมันกับรัสเซีย ในสงครามครั้งนั้น รัสเซียน่าจะเป็นฝ่ายมีชัย เพราะ จักรวรรดิอตโตมันก่อการล้มล้างสถาบันอ่อนเปลี่ยนแล้ว ในเดือนมิถุนายนนั้นเอง กองทัพรัสเซียได้ข้าม แม่น้ำดานูบเข้าสู่ความสมุทรนอลข่าน จักรวรรดิอตโตมันได้ต่อต้านอย่างหนีบหนัน แต่เดือน มิถุนายนปีต่อมา รัสเซียก็เคลื่อนทัพอย่างรวดเร็วแผ่กระจายไปทั่วความสมุทรนอลข่าน นับเป็น ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่กองทัพรัสเซียได้ล้ำแดงพลังในนอบลข่าน

ชัยชนะในเชิงรบรุกของรัสเซียในความสมุทร ย้อมหมายถึงอำนาจผลประโยชน์มหภาค ที่รัสเซียจะได้รับ แต่ในขณะเดียวกัน รัสเซียก็พ่อจะตระหนักได้เช่นกันว่า รัสเซียคงจะไม่สามารถ คว้าผลประโยชน์จากชัยชนะแต่ฝ่ายเดียวได้ ดังปรากฏว่า อังกฤษแสดงกำลังแสนyanุภาพทาง ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่แข็งแกร่ง ฝ่ายฝรั่งเศสเองไม่ปราดนาสังคมน หากแต่คิดเสนอหลัก การชดเชย ยินยอมให้รัสเซียได้สิทธิ์เหนืออดินแดนปากแม่น้ำดานูบ กรีซอยู่ใต้อิทธิพลยุโรป ตะวันตก และกองทัพฝรั่งเศสจะเข้ายึดกรองโนรี

สถานการณ์เหล่านี้แสดงเด่นชัดว่ารัสเซียจะดำเนินการโดยอิสระในความสมุทรนอลข่าน ไม่ได้แล้ว ถึงกระนั้นรัสเซียก็ยังก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง

ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1829 รัสเซียตีนครเอเดรียโนเปีย (Adrianople) แตก กองทหารบางส่วนได้เคลื่อนเข้าประชิดนครคอนสแตนติโนเปีย จักรวรรดิอตโตมันมีที่ท่าว่าจะ ต้องเผชิญกับวาระสุดท้ายอยู่แล้ว เป็นเหตุให้ยุโรปตื่นตระหนกเกรงรัสเซียแผ่อิทธิพลครอบงำ ตะวันออกไกล เพรารัสเซียมุ่งหมายต้าไปที่ดินแดนทرانส์ คอเคซัส (Transcaucasus) ซึ่งประกอบด้วยดินแดนจอร์เจีย (Georgia) และอาร์เมเนีย (Armenia) รัสเซียต้องการดินแดน ส่วนนี้เพื่อเป็นฐานปฏิบัติการแผ่ขยายดินแดนจากจอร์เจียไปจดดินแดนคูบัน (Kuban) และเทเรก (Terek) ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของรัสเซียอยู่แล้ว

แต่แล้ว ปรัสเซียได้เสนอตัวเข้าไปกล่อกลีบินหังส์บศิกเสีย รุสเซียเกรงเหล่านห่าอ่านาจจะเข้าแทรกแซง จึงยอมสงบศึกกับจักรวรรดิอตโตมัน โดยลงนามในสนธิสัญญาที่นกรอเดรียโนเปล⁶ เมื่อวันที่ 14 กันยายน ค.ศ. 1829 มีความโดยสรุป ดังนี้

1. จักรวรรดิอตโตมันยินยอมให้รุสเซียได้ครอบครองผังช้ายของทางใต้ของปากแม่น้ำดานูบ และเกาะแกร่งต่าง ๆ ที่บริเวณปากแม่น้ำดานูบ รุสเซียได้อารักขาและยึดครองดินแดนส่วนนี้

3. จักรวรรดิอตโตมันยินยอมให้รุสเซียครอบครองชายฝั่งตะวันออกของทะเลดำ ซึ่งรวมทั้งเมืองและเมืองอัคคาซิกห์ (Akhaltsikhe) ในแคว้นแคว้นจอรเจีย

4. จักรวรรดิอตโตมันยินยอมให้รุสเซียมีสิทธิ์ค้าขายในจักรวรรดิอตโตมัน

5. รุสเซียมีสิทธิ์เสริมในการเดินเรือเข้าออกช่องแคบบอสforeสและดาวร์ดาแนลส์

สนธิสัญญานี้ระบุสถานภาพของกรีซให้อยู่ในดุลพินิจของเหล่านห่าอ่านาจในอนาคต รุสเซียได้แผ่ขยายอำนาจอาณาเขต และมีเกียรติภูมิแห่งไฟศาลาในบอสตานในฐานะผู้พิทักษ์ชาวสلاف

การที่รุสเซียได้รับผลประโยชน์มากมายเท่านั้น และการที่จักรวรรดิอตโตมันเสื่อม ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลขึ้นในยุโรป โดยเฉพาะฝรั่งเศส ฝรั่งเศสจึงเสนอแบ่งจักรวรรดิอตโตมัน โดยให้รุสเซียครอบครองแคว้นดานูบ (ประกอบด้วย มอลตาเวีย วาลาเซีย) และดินแดนของจักรวรรดิอตโตมันในภาคพื้นทวีปเอเซีย ออสเตรียครอบครองเซอร์เบียและบอสเนีย (Bosnia) กรีซขยายอาณาเขตจุด kontrol ต่อไป แต่ไม่มีนาห่าอ่านาจฝ่ายได้รับข้อเสนอของฝรั่งเศส

ในขณะนั้น เบลเยียมก็ได้เรียกร้องขอเอกสารจากห้องลับด้า (ตั้งแต่ ค.ศ. 1815) ปรัสเซีย ออสเตรียและรุสเซียได้พยายามจะเข้าแทรกแซงทางทหารเพื่อมิให้เบลเยียมเป็นเอกสาร ยุโรปจึงเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องพิจารณาปัญหากรีซและปัญหาเบลเยียม โดยเปิดการประชุมกันขึ้นที่นครลอนดอนในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1830 ที่ประชุมรับรองเอกสารของเบลเยียมและเอกสารของกรีซ แต่ทั้งนี้ในกรณีกรีซ มีข้อแม้อีกประการหนึ่งเป็นกรณีพิเศษกล่าวคือ ดินแดนเอพิรัส (Epirus) ครีต (Crete) เทสซาลี (Thessaly) และเกาะแกร่งบางส่วนให้ยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิอตโตมัน กรณีนี้เองที่ทำให้กรีซไม่พอใจและได้รับรองต้องการดินแดนดังกล่าวกลับคืน (Irredenta) กรณีพิเศษนี้เป็นความจำเป็นสำหรับเหล่านห่าอ่านาจ เพราะคระหนักว่า รุสเซียมีบทบาทมากนิใช่น้อยในการช่วยบุนการกู้ชาติกรีซ จึงจำเป็นที่จะต้องให้กรีซแบ่งแยกต่อไปเพื่อมิให้กรีซตกเป็นรัฐบริหารของรุสเซีย

⁶Text in Dmytryshyn, pp. 199-207.

เอกสารของเบลเยียมและกรีซจึงถือเป็นขั้นตอนของการท้าติดนิยมและเสรีนิยมในคลื่นปฏิวัติระลอกแรก แม้ความสำเร็จนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เหล่ามหาอำนาจเข้าแทรกแซงทางทหารด้วยเหตุผลเกี่ยวกับการรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจในยุโรป

ความสำเร็จในเชิงการทูตและการยุทธ์ในตะวันออกไกล ได้ทำให้ชาวนิโคลัสทรอบังเกิดความมั่นพระทัยว่า พระองค์ทรงเป็นผู้พิทักษ์หลักความชอบธรรม (Legitimism) และระบบอนุรักษ์ฟื้นฟูในยุโรป (The restoration) ให้รอดพ้นจากเงื่อนมือของกษัตริยอบาท์ เหล่าชาตินิยมและเหล่าเสรีนิยมในยุโรปจึงถือชาวนิโคลัสเป็นศัตรุหมายเลหะหนึ่งที่น่าสะพรึงกลัวยิ่ง

คลื่นปฏิวัติระลอกที่สองได้ก่อตัวขึ้นในฝรั่งเศส แล้วแผ่กระจาดเจ้าไปสู่ไปแลนด์อิกครั้งหนึ่งในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1830 ชาวไปแลนด์ได้จัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้น ประกอบด้วยเหล่าขุนนาง จึงเป็นเหตุให้ต้องขัดแย้งถึงขั้นแตกหักกันเหล่าชาตินิยม กองทัพรัสเซียที่ถูกขับออกไป จึงหานกลับเข้าไปใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1831 แต่ไปแลนด์จะอยู่รอดจากเงื่อนมือของรัสเซียหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายและทำทีของเหล่ามหาอำนาจด้วยว่าจะเข้าแทรกแซงทางทหารเพื่อช่วยไปแลนด์หรือไม่ ปรากฏว่า เหล่ามหาอำนาจถือโน้มนาญไม่เข้าแทรกแซงทางทหาร รัสเซียถือว่าเหล่ากบฏเป็นสื่อติดต่อกันเหล่าปฏิบัติทางการเมืองในรัสเซีย และยุโรป รัสเซียจึงปราบกบฏไปแลนด์จนราบคาบ ไปแลนด์ถูกลดฐานะลงเป็นเพียงณาจลหนึ่งในจักรวรรดิรัสเซีย

ปัญหาตะวันออกไกลได้หวานประทุขึ้นอีกไม่นาน แม้ว่ารัสเซียจะมิได้เป็นผู้ก่อปัญหาขึ้น ก็ได้รับผลกระทบกระเทือนโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในชั้นต้น ปัญหาตะวันออกไกลให้ผลดีมหาศาลแก่รัสเซีย แต่ท้ายสุดปัญหานั้นนำมาซึ่งผลเสียมากกว่า หันตัวต่อรัสเซียเอง

จักรวรรดิอตโตมันเริ่มเสื่อมลงตามลำดับ ใน ค.ศ. 1830 ฝรั่งเศสเข้ายึดครองแอลจีเรียในแอฟริกาเหนือ 2 ปีต่อมา อิมป์เติ่งทรงครองราชจากจักรวรรดิอตโตมันและได้ส่งกองทัพเข้าไปทำลายกองทัพเรือจักรวรรดิอตโตมัน แล้วมุ่งสู่นครคอนสแตนติโนเปิล เมื่อสังคมนานี้จุดนี้ รัสเซียเข้าแทรกทันทีโดยส่งกองทัพเข้าไปในช่องแคบบอสฟอรัสเพื่อปักป้องเอกสารจักรวรรดิอตโตมันเต็มที่ การปราบกู้ด้วยของรัสเซียได้ก่อให้เกิดความหวาดวิตกแก่ อังกฤษและฝรั่งเศสยิ่ง อย่างไรก็ตาม วิกฤติการณ์ได้สลายตัว เมื่ออิมป์เติ่งกับจักรวรรดิอตโตมันตกลงเจรจา กันเองได้ รัสเซียถอนทหารพร้อมด้วยสนธิสัญญาพันธมิตรเรียกว่า สนธิสัญญาอันไคร์ สเกเลเลสซี (Treaty of Unkiar Skelessi) กับจักรวรรดิอตโตมัน มีความสำคัญพอสรุปได้ว่า ถ้ารัฐใดรุกรานจักรวรรดิอตโตมัน รัสเซียจะช่วย ถ้ารัสเซียอยู่ในภาวะสังคมกับชาติใดก็ตาม จักรวรรดิอตโตมันจะปิดสองช่องบุกมิให้ศัตรูกรานรัสเซียทางใต้ օสเตรียได้เข้าช่วยรัสเซียอีกด้านหนึ่งโดยทำการตกลงกันว่า รัสเซียจะสนับสนุน

อสเตรียในการดำเนินนโยบายครอบงำยูโรปภาคกลาง เป็นการตอบแทนที่օสเตรียจะสนับสนุนรัสเซียในการพิพาทกับจักรวรรดิอตโตมัน โดยนัยนี้ จักรวรรดิอตโตมันมีอำนาจเพียงผิวเผิน เสมือนผู้ปิดเปิดช่องแคบตามน้ำ道ของรัสเซีย และตัวจักรวรรดิเองก็ตกอยู่ในสภาพเสมือนพันธมิตรภายใต้การอารักขาของรัสเซีย

การที่รัสเซียมีบทบาทปกป้องพิทักษ์จักรวรรดิอตโตมันนั้นสืบเนื่องมาจากการข้อเท็จจริงที่ว่า เมื่อรัสเซียยังไม่อาจจัดอุปสรรคกือ อังกฤษและฝรั่งเศสที่ขวางกั้นการขยายตัวของรัสเซียไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน รัสเซียก็ไม่พึงประสงค์ที่จะเห็นจักรวรรดิอตโตมันเสื่อมลงตกเป็นของมหาอำนาจได้ซึ่งหมายถึงโอกาสสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจะยากลำบากยิ่งขึ้น เมื่อรัสเซียมีพร้อมก็ยังได้ให้จักรวรรดิอตโตมันมีลิทธิ์โดยนิตย์ต่อไป โดยรัสเซียจะดำเนินการแทรกแซงตามลำดับได้โดยง่าย โดยนายของรัสเซียนับแต่นั้นมาจึงมุ่งบันทอนอำนาจของจักรวรรดิอตโตมัน โดยไม่มุ่งทำลายเอกสารฉบับปีติยของจักรวรรดินี้ซึ่งเป็นเสมือนหน่วยกั้นการขยายตัวของรัสเซียสู่ตะวันตก บรรดามหาอำนาจในยูโรปก็มุ่งรักษาเอกสารฉบับนี้ไว้ด้วยความระมัดระวัง จักรวรรดิอตโตมัน รัสเซียรอดคงอยู่อาศัยจังหวะเหมาะสมเท่านั้นที่จะขยายอาณาเขตเมื่อบังจักรวรรดิอตโตมัน

แต่โอกาสก็มิได้อันวาย อังกฤษเริ่มนัดหมายกับฝรั่งเศสในการควบคุมทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ฝรั่งเศสซึ่งได้แอลจีเรียแล้วก็มีอิทธิพลในอียิปต์และซีเรีย (Syria, รัฐในตะวันออกกลาง ได้ตุรกีปัจจุบัน) เป็นการแฝงขยายอำนาจอิทธิพลแข่งกับอังกฤษ อังกฤษจึงได้เป็นผู้นำเริ่มการประชุมขึ้นที่นครลอนדוןเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1839 มหาอำนาจทั้งหลายตกลงใช้กำลังบีบบังคับอียิปต์ให้สละซีเรีย ยกให้แต่เฉพาะซีเรียตอนใต้ อียิปต์เพิกเฉยด้วยฝรั่งเศสหนุนหลัง ยูโรเปิร์นวิตกสังคมจะอุบัติขึ้นระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสด้วยกรณีซีเรีย ในเดือนกันยายน กองทัพอังกฤษโใจดีเมืองเบรต (Beirut, ในซีเรีย) เป็นการแสดงกำลัง แสนยานุภาพขั้นอียิปต์และฝรั่งเศส ฝรั่งเศสจำต้องสงบทำทีและอียิปต์จำต้องยอมจำนน ในวันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1841 ที่ประชุมมหาอำนาจทั้งหลายได้ลงมติปิดช่องแคบมิให้เป็นเส้นทางสำหรับเรือรบเข้าออกในภาวะปกติและในภาวะที่จักรวรรดิอตโตมันมีความสงบเรียบร้อยภายในในกรณีที่จักรวรรดิอตโตมันเข้าสู่ภาวะสงคราม ช่องแคบนั้นต้องเปิดให้เรือพันธมิตรเข้าออกได้โดยมตินี้การควบคุมช่องแคบได้ผ่านจากอำนาจรัสเซียไปสู่มิตรภาพในยูโรป ทั้งนี้ ในกติกาที่ระบุไว้ว่า ถ้าจักรวรรดิอตโตมันอยู่ในภาวะสงคราม ตีความว่าถ้าถูกกรร戴上โดยรัฐใด (ในที่นี้หมายถึงรัสเซีย) เรือพันธมิตรจะแล่นเข้ามาช่วยทันท่วงที อนุสัญญาว่าด้วยช่องแคบ (Convention of the Straits) จึงเป็นมาตรการปิดกั้นรัสเซียมิให้แผ่ขยายอาณาเขตลงสู่ค่าน้ำมุทรนอลข่านและหรือสู่ช่องแคบ ซึ่งหมายถึงก่อสังหารมิตรภาพในจักรวรรดิอตโตมันโดยตรง

ส่วนรวมครั้งต่อไปจะครอบคลุมมหาอำนาจในยุโรปต่อต้านรัสเซีย อุปสรรคของรัสเซียจึงมีลักษณะลับซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ แม้การปิดช่องแคบในภาวะปกติและกรณีจักรวรรดิออดโตามันอยู่ในภาวะปกติ โดยที่รัสเซียอยู่ในภาวะสงครามกับชาติใดยกเว้นกับจักรวรรดิออดโตามัน จะเป็นมาตรการป้องกันศัตรูกระหนนโดยเข้ามาทางช่องแคบ รัสเซียก็ย่อมไม่พอใจที่ถูกปิดหนทางแผ่นดินขยายอาณาเขตอังกฤษได้ดำเนินการทุตและการยุทธ์ปิดล้อมรัสเซียให้สำเร็จในครั้งนั้นอย่างคงทน รัสเซียหมดภารกิจที่ควบคุมช่องแคบนับแต่นั้นมา

ขณะที่อังกฤษและฝรั่งเศสเพียรพยายามสกัดกั้นการขยายตัวของรัสเซียไปสู่ตะวันตกทุกวิถีทาง ที่สำคัญโดยการค้าประกันเอกสารบูรณาภาพของดินแดนจักรวรรดิออดโตามัน ควบคุมช่องแคบของไพร์สและดาร์ดาเนลล์ และสร้างจักรวรรดิออสเตรียไว้เป็นรากฐานชนนี้ จักรวรรดิออสเตรียเองมิอาจจะยืนหยัดอยู่ในฐานะดังกล่าวได้ เพราะลักษณะนิยมและเสรีนิยมเร้าใจบรรดาชาวแคว้นเบอร์นีและอิตาลีให้มุ่งมั่นรวมประเทศแยกตัวจากจักรวรรดิออสเตรีย การแตกสลายของจักรวรรดิออสเตรียจะเปิดโอกาสให้รัสเซียขยายตัวมาสู่ยุโรปตะวันตก ซึ่งเป็นสิ่งที่อังกฤษและฝรั่งเศสไม่อยาจะมองข้ามไปเสียได้ แต่จะสร้างรากฐานจักรวรรดิออสเตรียโดยเพิกเฉยต่อขบวนการรวมประเทศของเยอรมันีและอิตาลีก็เป็นสิ่งที่ขัดต่ออุดมการณ์ของอังกฤษและฝรั่งเศส กับรัสเซียเป็นกัยกุญแจความเสียหายความมั่นคงและสันติภาพในยุโรป การส่งเสริมลักษณะเสรีนิยมและชาตินิยมก็เป็นสิ่งที่อังกฤษและฝรั่งเศสมิอาจจะละเลยได้โดยง่าย การรักษาจักรวรรดิออสเตรียจึงดูเหมือนจะเป็นสิ่งยากยิ่งเหลือเกินในระยะนั้น รัสเซียได้ผ่านความพยายามของจักรวรรดินี้เพื่อหาจังหวะเหมาะสมที่จะเบียดบังดินแดนจักรวรรดินี้

กัยหมายนะสู่จักรวรรดิออสเตรียในรูปของคลื่นปฏิวัติระลอกที่สาม เริ่มด้วยการที่ฝรั่งเศสได้เกิดปฏิวัติ จัดตั้งระบบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐเป็นครั้งที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1848 ข่าวปฏิวัติแพร่สะพัดไปสู่ยุโรปภาคกลาง เริ่มนีการเรียกร้องขอรัฐธรรมนูญในออสเตรียและอิตาลี ชาวสلافในโปแลนด์เมืองตัวกันประชุมที่กรุงปราก (Prague) ขังการไว้ได้รับสิทธิปกครองตนเองเป็นอิสระจากออสเตรีย (รวมกันโดยนิติบัตรเท่านั้น) จักรวรรดิออสเตรียระสำราษัยด้วยมิอาจด้านท่านคลื่นแห่งการปฏิวัติไว้ได้ ฝรั่งเศสแสดงท่าที่จะส่งกองทัพเข้าช่วยอิตาลีปลดแอกออสเตรีย แต่นโยบายแทรกแซงทางทหารนี้ อังกฤษไม่เห็นด้วย อังกฤษจำต้องยินยอมให้เกิดการปฏิวัติหรือการถูกเอกสารคำเนินต่อไป อังกฤษต้องการความคงอยู่ของจักรวรรดิออสเตรียเพื่อเป็นรากฐานชนกันการขยายอำนาจของฝรั่งเศสไปสู่ตะวันออก และสกัดกั้นรัสเซียมิให้แผ่ขยายอำนาจไปสู่ตะวันตก

ชาวนิโคลัสที่ 1 ทรงเย็บหันจักรวรรดิออสเตรียว่าอ่อนข้อต่อคลื่นปฏิวัติและคลื่นแห่งการถูกเอกสารเกินไป ชาวด้วยเห็นว่าควรปรานปรานให้เด็ดขาด มิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่จักรวรรดิ

รุสเซียเอง รุสเซียวิตกกว่า ถ้าจักรวรรดิօสเตรียสลายตัวลง บรรดาแวนแควันในจักรวรรดิที่มีพรหมแคนติดรุสเซียเป็นเอกสารชัดๆในการประกาศของระบอบประชาธิปไตย จะเป็นการซึ่งองทางให้ไปแผนต์หรือพินແลดนต์ยังเป็นแนวปฏิวัติก่อนกู้เอกสารชัดๆ และชาวรุสเซียเองก็จะเรียกร้องขอรัฐธรรมนูญบ้าง เพื่อนบ้านเล็ก ๆ เหล่านั้นจึงเป็นอันตรายคุกคามจักรวรรดิรุสเซียโดยประการจะนี้ แต่รุสเซียจะยืนมืออกมาช่วยจักรวรรดิօสเตรียไม่ได้แน่ เพราะภัยในรุสเซียเอง ก็มีเสียงประประรายเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เป็นข้อควรวิตกยิ่ง รุสเซียจึงดำเนินนโยบายสงบรอดูท่าที (Policy of “wait and see”) ต่อไป มหาอำนาจทุกฝ่ายก็ดักกันบีบบังคับให้ฟรั่งเศสเหล่ง เร่งร้อนดันดำเนินดงอย่างปฏิวัติให้แทรกแซงทางทหาร ทุกฝ่ายตกลงโดยพฤตินัยให้จักรวรรดิօสเตรียปรานปรานปฎิวัติภัยในได้โดยเสรี โซคเซ้าหังจักรวรรดิօสเตรียที่ยังสามารถรวมจักรวรรดิได้ โดยปรานปรานโน้มือเมีย หังการีและอิตาลีได้รับคำน ท่านกลางความพึงพอใจของรุสเซีย ความโล่งอกอย่างเงยบ ๆ ของอังกฤษ และความหงุดหงิดใจของฟรั่งเศสที่ได้แต่คุกกระยาด้วยกันลีนปฏิวัติโดยมิกถ้ายืนมือเข้าไปช่วย เพราะเกรงหั้งยูโรปจะไม่ยินยอม

แต่แล้วในเดือนเมษายน ค.ศ. 1849 หังการีแข็งขึ้นประการเป็นสาธารณรัฐเต็มที่ รุสเซียได้รอกอยและอดทนนานนานแล้วโดยถือว่า การมีประเทศเพื่อนบ้านเป็นสาธารณรัฐเป็นภัย นหันต์ต่อจักรวรรดิรุสเซีย รุสเซียจึงเสนอตัวช่วยจักรวรรดิօสเตรียปรานหังการี เป็นการบอกร กกล่าวตามธรรมเนียมเท่านั้น กองทัพรุสเซีย (กำลังพล 10,000 คน) ได้เดินทัพผ่านแคว้นทรานซิลเวเนีย (Transylvania) หังการีได้ขอให้อังกฤษช่วย แต่อังกฤษเพิกเฉยด้วยถือนโยบาย รักษาจักรวรรดิօสเตรียเพื่อเป็นรักกันชนสักดกันรุสเซีย จักรวรรดิօสเตรียและรุสเซียจึง กระทำศึกกระหนาบปรานหังการีได้รับคำน แล้วทัพรุสเซียก็ได้ถอนตัวออกจากทันที เป็นการแสดงให้ประจักษ์ว่ารับเพื่อรักษาเอกสารบูรณาภาพทางดินแดนของจักรวรรดิօสเตรียโดยมิได้หวัง ผลลัพธ์ใดตอบแทน

ใบอีเมีย อิตาลีและหังการีปฏิวัติไม่สำเร็จ แต่ในกรณีของแวนแควันเบอร์นีเป็นอีก กรณีหนึ่งพิเศษสุด เพราะปรัสเซียเก็บข้อมูลอยู่ด้วย การรวมตัวของเบอร์นีเป็นสมาพันธรัฐ (Confederation) โดยมือօสเตรียเป็นประธาน ซึ่งเป็นความตกลงตามที่ประชุมแห่งเวียนนา ปี 1815 เป็นการบูรณาการรวมเบอร์นีให้ง่ายขึ้น การที่ปรัสเซียแสดงตนเป็นผู้นำในการ สร้างเบอร์นีนั้น เป็นเรื่องที่ยูโรปวิตกมาก เพราะลำพังปรัสเซียเองก็เป็นมหาอำนาจ ถ้ารวม เบอร์นีหมด ก็จะกลายเป็นมหาอำนาจยิ่งใหญ่คุกคามเสถียรภาพความมั่นคงของฟรั่งเศส օสเตรียและรุสเซีย อังกฤษและฟรั่งเศสสองครองไม่ตกลว่าควรเห็นด้วยกับการรวมประเทศหรือ ควรต่อต้าน օสเตรียขัดขวางเต็มที่ ก่อเกิดเป็นปฏิบัติที่ต่อปรัสเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ มหาอำนาจอื่น ๆ มิได้เข้าแทรกแซงการรวมประเทศออกจากจำเป็น การขยายตัวของปรัสเซียทำ ให้รุสเซียวิตกเช่นกันมิใช่น้อย

นับแต่กองทัพฝรั่งเศสสมัยปฏิวัติเข้ายึดครองเมินซ์ (Mainz) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1797 จักรวรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ก็ค่อย ๆ ถลายตัวลง ฝรั่งเศสได้ยึดครองฝั่งซ้ายแม่น้ำไรน์ และท้ายสุดใน ค.ศ. 1806 จักรพรรดินโปเลียนก็ทรงบงการให้ถลายจักรวรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์และเยอรมนีภาคตะวันตกเฉียงเหนือได้ถูกรวบไปรวมเข้ากับจักรวรดิฝรั่งเศส และเยอรมนีภาคกลางก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นสมาพันธ์รัฐแห่งแม่น้ำไรน์ (Confederation of the Rhine) ภายใต้อิทธิพลฝรั่งเศส ออสเตรียได้ครอบครองดินแดนเยอรมันทางตะวันออก ไกลสุดเกินนอกพรอมแคนเยอรมัน ปรัสเซียเป็นเพียงรัฐเดียวที่เป็นรัฐกันชนภายใต้ஜาญาอำนาจ ของรัสเซีย เมื่อจักรวรดิฝรั่งเศสถลายตัวลง ความตกลงที่เวียนนาได้บังการให้จัดตั้งดินแดน เยอรมันทั้งหมด¹ 38 รัฐขึ้นเป็นสมาพันธ์รัฐเยอรมัน (Confederation) โดยมีออสเตรียเป็น ประธาน บรรดา,rัฐต่าง ๆ ได้ให้รัฐธรรมนูญแก่ประชาชนเพื่อเป็นการเอาใจประชาชน แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังคงปักครองรัฐด้วยความเข้มงวดเพื่อเอาใจออสเตรีย รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่จึงมีได้ ระบุอำนาจของตนโดยชัดเจน การเลือกตั้งก็มักจะมีการทุจริต สถาผู้แทน (Diet) ไม่มีอำนาจ และไม่มีกำลังทหารของตนเอง สถาเจิงเบรียบเนื่อง “...เดียงอนที่เหล่าเยอรมันหลับไฟลเป็น เวลาถึง 30 ปี” โดยออสเตรียเคยขัดขวางพัฒนาการทางการเมืองในเยอรมัน บรรดา,rัฐต่าง ๆ ก็มีผลประโยชน์ขัดแย้งกันจนไม่อาจจะร่วมมือกันรวมประเทศได้ อีกทั้งยังมีความขัดแย้งกันใน ด้านระบบเศรษฐกิจและลัทธิความเชื่อถือตลอดจนศาสนาในภายแตกต่างกัน แม้แต่การรวม ประเทศก็ตกลงกันมิได้ มีสองแบบของการรวมประเทศคือ

1. การรวมชาวยเยอรมันโดยมีออสเตรียเป็นผู้นำ เป็นการรวมเยอรมันที่ยิ่งใหญ่กว่า (Greater Germany)

2. การรวมชาวยเยอรมันโดยตัดออสเตรียออกไป และมีปรัสเซียเป็นผู้นำ เป็นการรวม เยอรมันขนาดเล็กลง (Little Germany)

ออสเตรียเห็นด้วยกับการรวมเยอรมันที่ยิ่งใหญ่ แต่ขาดอำนาจที่จะดำเนินการให้ตัดอด รอดฝั่ง จึงทำให้ปรัสเซียได้เป็นผู้นำของขบวนการรวมประเทศอย่างหลีกเลี่ยงเสี่ยมได้ ใน เยอรมันนี้ มีการรณรงค์ส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเป็นสื่อเสริมสร้างปลูกใจผู้คนให้รักชาติเห็นใจ กว่ารัฐของตน ลัทธิโรแมนติซึสม์ (Romanticism) จึงแพร่หลายมากในเยอรมัน ไม่ยิ่งหย่อนไป กว่าลัทธิเสรีนิยม แหล่งเรื่องราวทางลัทธิการเมืองคือ บรรดามหาวิทยาลัย มีการจัดตั้งสมาคม ลั่นขึ้น (Burschenschaften, มหาวิทยาลัย 16 แห่งเป็นสมาชิก ใน ค.ศ. 1816)

ในเดือนมีนาคม ได้มีนักศึกษาผู้หนึ่งชื่อ คาร์ล แซนด (Karl Sand) ลองสังหารสาย ลิบาราชนรุสเซียชื่อ โคตซบูเอ (Kotzbuе) เป็นเหตุให้ออสเตรียจวyaikoasisใช้เป็นข้ออ้างในการ

¹Arzt, p. 138.

เข้าควบคุมเยอรมนีอย่างไร้ลิขิต และใช้มาตรการเด็ดขาดสกัดกั้นลัทธิทางศาสนาโดยออกพระราชบัญญัติที่เมืองคาร์ลสบัด (Carlsbad Decree) ในเดือน สิงหาคม ค.ศ. 1819 เหล่าเสรีนิยมและเหล่าชาตินิยมถูกตามล่ากวาดล้าง

แต่แล้วในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1848 ได้เกิดปฏิวัติขึ้นในเบอร์ลินและออสเตรีย ทั้งปรัสเซียและออสเตรียจำต้องยินยอมให้มีการปฏิรูปรัฐของตนตามเสียงเรียกร้องของเหล่าเสรีนิยม คลื่นปฏิวัติฝรั่งเศสได้โน่นกระเพื่องพัดเข้าสู่เยอรมันนีด้วย โดยความริเริ่มของชนชั้นกลางในภาคตะวันตกและภาคใต้

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1848 ได้มีการประชุมขึ้นที่เมืองแฟรงค์เฟิร์ต ศาลาผู้แทน (Diet) ได้สถาปัตยตัวลงเอง การประชุมครั้งกันนี้ได้ว่าควรรวมประเทศด้วยวิธีใด ปรัสเซียเองก็ไม่เต็มใจที่จะรับหน้าที่เป็นผู้นำของการรวมประเทศ การประชุมจึงเผชิญกับภาวะหยุดชะงักกัน

ในขณะเดียวกัน ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1848 เมื่อเดนมาร์กมีภัยตริยใหม่ครองราชย์ ปรัสเซียสนับสนุนแกรนด์ดยุคแห่งโอลซ์ไทน์ (Duchies of Schleswig and Holstein) ให้กอบกู้เอกราช ทัพเดนมาร์กเข้าขัดขวางทันที ปรัสเซียส่งกำลังเข้าแทรกแซงโดยแรงผลักดันของที่ประชุมเมืองแฟรงค์เฟิร์ต สองครั้งระหว่างปรัสเซียกับเดนมาร์กจึงอุบัติขึ้น รุสเซียหวัดวิตกมากว่าปรัสเซียจะได้ครอบครองสองแคว้นนั้น เป็นการแพร่อิทธิพลไปสู่ทะเลบอลติกซึ่งรุสเซียมีอิทธิพลอยู่แล้ว ส่วนอังกฤษเกรงปรัสเซียนีอิทธิพลในห่องแคบเดนมาร์ก (The Danish Straits) รุสเซียและอังกฤษจึงต่างเดือนปรัสเซีย เเดนมาร์กและปรัสเซียตกลงร่วมบริหารสองแคว้นแคว้นนั้น

ออสเตรียและปรัสเซียแบ่งขั้นกันเป็นผู้นำบรรดาแคว้นเยอรมันนีซึ่งได้รวมตัวกันเป็นสหพันธรัฐเยอรมันนี (Federal State of Germany) ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1849 ในขั้นต้น อิทธิพลออสเตรียในสหพันธ์กว้างขวางกว่าปรัสเซีย ปรัสเซียไม่พร้อมที่จะรับ จึงจำต้องยอมรับสถานะนั้น เป็นข้อควรแก้ความอปปิศที่ทวีขึ้นเมื่ออังกฤษ สวีเดนและรุสเซียส่งกำลังช่วยเดนมาร์กให้รับกับปรัสเซียอีกในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1850 รุสเซียขัดขวางโดยปริยายมิให้ปรัสเซียขยายอำนาจอิทธิพลมาสู่ทะเลบอลติก

กรณีชเลสวิกและโอลซ์ไทน์ที่ลงท้ายด้วยการที่ปรัสเซียล่าถอย ทำให้เหล่าชาตินิยมผิดหวังมาก และถือว่าการตกลงสงบศึกเป็นการทรยศ ผู้คนจึงได้บุกเข้าไปในที่ประชุม ก่อการจลาจลขึ้น ปรัสเซียและออสเตรียจึงจลาจลโดยการสังกองทัพเข้าปราบการจลาจล การปฏิวัติในเยอรมันนีจึงล้มเหลวลง ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1850 ปรัสเซียได้ร่วมรวมผู้แทนของรัฐเล็กๆน้อยเพื่อประชุมกันที่เออร์ฟวร์ต (Erfurt) เพื่อพิจารณาเร่างรัฐธรรมนูญ แต่ออสเตรียทักท้วงอย่างแข็งขัน และรัสเซียกีเร้าแทรกแซงกิจการนั้นด้วยเพื่อสกัดกั้นการรวมเยอรมันนี ในขณะเดียวกัน

บรรดาครั้งในเยอรมนีภาคใต้เองก็ส่งเสริมการรวมเบอร์มนีที่ยังไหอยู่ จึงมีการเจรจากันใหม่ที่เมืองโอล์มูตซ์ (Olmutz) ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1850 ปรัสเซียต้องยอมยกเลิกแผนการของตนด้วยเหตุที่อสเตรียขัดขวาง และรัสเซียใช้เชิงการทูตบุ่มแทรกแซงทางทหาร (Diplomatic Intervention) เป็นความอัปยศอย่างยิ่งสำหรับปรัสเซีย

รัสเซียดำเนินนโยบายแทรกแซงทางทหารในกรณียังการีและกรณีเดนมาร์ก เพื่อสักด็กันกับปฏิวัติจากชั้นการี และสักดึกันมิให้ปรัสเซียขยายอำนาจมาสู่ทะเลบอลติก รัสเซียแสดงตนเป็นผู้ชี้ขาดปัญหาต่าง ๆ ในยุโรป บางครั้งก็ชี้คุกคามใช้กำลังเพื่อรักษาสันติภาพ โดยเฉพาะบทบาทของรัสเซียในปัญหาความเป็นความตايของจักรวรรดิอสเตรีย แม้ฝรั่งเศสไม่แทรกแซงทางทหารถ้ารัสเซียมีเข้าแทรกแซงก่อน ก็มิได้หมายความว่าจะทำให้สถานการณ์ในจักรวรรดินี้ดีขึ้น เพียงแต่อุปคติที่ช้ำขณะ

ปัญหาจักรวรรดิอสเตรียได้ค่อย ๆ จางหายไปจากความสนใจของยุโรปทันทีที่ฝรั่งเศสสถาปนาตนเองเป็นจักรวรรดิภายใต้การปกครองของจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 (Louis Napoleon III) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1852 ทั้งยุโรปเริ่มวิตกภัยฝรั่งเศสกับรัสเซียและปรัสเซียกล้ายเป็นเงาเงา ๆ อยู่เมืองหลัง ชาวนิโคลัสทรงพอพระทัยมากที่รัสเซียได้มีบทบาทสำคัญในการสักดึกันคลื่นปฏิวัติในยุโรปภาคกลาง ชาร์ทรงเข้าพระทัยว่า รัสเซียมีบทบาทชี้นำสูงที่สุดในยุโรป และทรงคาดว่าถึงเวลาแล้วที่รัสเซียจะเป็นผู้นำในการงการชะตากรรมของจักรวรรดิอตโตมัน ถ้าชาร์ทรงคิดว่า ยุโรปคงไม่สามารถต้านทานรัสเซียจะแผ่ขยายอำนาจชาร์ก็จะทรงเข้าพระทัยผิดที่เดียว ทันทีที่ชาร์ทรงแตะปัญหาตะวันออกไกล ทั่วยุโรปได้หันมาจับตามองทันที

ตะวันออกไกล : สงครามไครเมีย

ตั้งแต่ ค.ศ. 1840 ความอ่อนแอกและความเสื่อมของจักรวรรดิอตโตมันเป็นข้อเท็จจริงยอมรับกันทั่วไปว่า “เสมือนคนไข้ของยุโรป” (“Sick Man of Europe”) เป็นภาระหนักที่และนโยบายของยุโรปที่จะต้องคำประกันเอกสารชูรณภาพทางดินแดนของจักรวรรดินี้ให้เป็นรักกันชนสักดึกันการขยายตัวของรัสเซียไปสู่ยุโรป เป็นเวลาเกือบ 10 ปีเต็มที่รัสเซียโดยผิวเผินมิได้มีเหตุบาดหมางกับจักรวรรดินี้ แต่โดยเนื้อแท้ ความชุนช่องมองใจได้ก่อตัวขึ้นนานาแล้ว เหตุสืบเนื่องมาจากการแยกซึ่งอำนาจกันเองระหว่างพวกถือคริสต์นิกายคาಥอลิกกับพวกถือนิกายกรีกในดินแดนสักดิศที่ปาเลสไตน์ (Palestine) จักรวรรดิอตโตมันได้ทำความตกลงกับฝรั่งเศส (ค.ศ. 1852) ว่า ฝรั่งเศสมีสิทธิ์คุ้มครองพวකคาಥอลิก และคาดลงว่ารัสเซียคุ้มครองพวknikaygrigkในจักรวรรดินี้ (ตามสนธิสัญญาคูชัก ค.ศ. 1774) การวิวัฒนาของสองนิกายได้

ดึงเอารุสเซียเข้าเกี่ยวข้องโดยตรง ข้อวิวัฒน์เป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้น เหตุแท้จริงมาจากการที่รุสเซียต้องการควบคุมช่องแคบบอลติพาร์สและดาวร์ดาแอนด์ ซึ่งเป็นเส้นทางการค้ากับโลกภายนอกที่จักรวรรดิออตโตมันครอบครองอยู่ ลำพังรุสเซียแทรกแซง จักรวรรดิออตโตมันคงยังยั่งชั่งไว ไม่ก่อเหตุนาดหมายด้วย แต่ฝรั่งเศสได้ก้าวเข้ามาร่วมโดยเข้าพิทักษ์ชาวคาಥอลิก จักรวรรดิออตโตมันจึงดำเนินนโยบายญี่ปุ่นให้สองมหาอำนาจวางแผนแคลงใจกันและท้ายสุดชิงอำนาจกันเอง

ในทรรศนะของอังกฤษเองนั้น อิทธิพลฝรั่งเศสในตะวันออกไกลมีได้เป็นลิ่งฟึงประสงค์ แต่บทบาทรุสเซียที่ญี่ปุ่นความจักรวรรดิออตโตมันก็เป็นการส่อเจตนารวมกลุ่มของรุสเซียว่า รุสเซียตั้งข้อเรียกร้องเป็นเหตุวิวัฒน์เพื่อเข้าควบคุมสองแควน อังกฤษจึงไม่อาจเพิกเฉยได้ ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสได้ร่วมมือกันขัดขวางรุสเซียเต็มที่

รุสเซียระบุนักเดินทางอังกฤษว่า ฝรั่งเศส จึงดำเนินการทุตทابatham อังกฤษตั้งแต่ ค.ศ. 1853 โดยเสนอว่า ถ้าอังกฤษยินยอมให้รุสเซียทำสังคมร่วมชื่อจักรวรรดิออตโตมันออกจากแผนที่ยูโรป รัสเซียเบีย (Serbia) และบัลแกเรีย (Bulgaria) จะเป็นเอกสารชี้แจงจักรวรรดิออตโตมันของรุสเซีย จึงได้รับการยอมรับโดยทั่วไป รุสเซียจึงได้ต่อรองว่า “ไม่ยินยอม” หรือ “ยินยอม” ทำให้รุสเซียเข้าใจผิด ตีความจากคำตอบคุณเครื่องและทำที่เงียบเฉยของอังกฤษว่าเป็นการแสดงว่าอังกฤษเห็นชอบด้วย รุสเซียจึงก่อวิกฤติการณ์ทันทีโดยส่งนักการเมืองมีอานน์ของตนชื่อ เจ้าชายเมนชิกอฟ (Prince Menshikov) ไปเจรจาข้อพิพาทศาสนา กับจักรวรรดิออตโตมัน ก่อเกิดความประหาดใจและระแวงขึ้นแก่อังกฤษและฝรั่งเศสว่า รุสเซียมีเจตนาทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่เพื่อหวังผลประโยชน์ อันที่จริงอังกฤษเองค่อนข้างจะเข้าข้างรุสเซียอยู่แล้ว แต่ไม่เห็นด้วยกับการทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ อังกฤษจึงเสนอให้เปิดการเจรจา แต่รุสเซียได้แสดงเจตนารวมกลุ่มเด่นชัดเสียแล้ว โดยยืนคำhardtต่อจักรวรรดิออตโตมันให้ยอมรับว่า รุสเซียมีสิทธิแทรกแซงทางทหารเพื่อพิทักษ์คุ้มครองผู้ดื้อ นิกายกรีกทั่วจักรวรรดิออตโตมัน อังกฤษเห็นว่าเป็นการข่มขู่เกินกว่าเหตุอย่างมีเจตนาเป็นบังคับให้จักรวรรดิออตโตมันอยู่ได้สำนักระยะหนึ่ง จึงหมายถึงการสูญเสียเอกสารบูรณาภิภัณฑ์เด่นๆ ที่ลับอยู่ในบ้านปลาย อังกฤษจึงแสดงตนคุ้มครองจักรวรรดิออตโตมันเต็มที่ รุสเซียแพชญูอังกฤษโดยปริยาย แต่พยายามเลี่ยงด้วยการก่อวิกฤติการณ์ขึ้นให้ใกล้ช่องแควน โดยยึดครองแวนด์แควน์มอสโตรดาเวียและวาลาเซียในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1853 อังกฤษและฝรั่งเศสมีได้รับชัย ได้รับรุคส์ส่งทัพเรือมุ่งมาช่องแควนทันที

สงครามที่เกิดจากข้อวิวัฒน์ทางศาสนา เป็นสงครามที่ไม่ควรเกิดขึ้นเลยด้วยซ้ำและสามารถหลีกเลี่ยงได้ ถ้าเพียงแต่รุสเซียจะประมวลคาดการณ์ทำที่อังกฤษได้เที่ยงตรงพอควร รุสเซียมีคาดคิดว่าอังกฤษจะต่อต้านขัดขวางตนจึงกล้าดำเนินนโยบายญี่ปุ่นความจักรวรรดิออตโตมัน

ครั้นคุกคามมิได้ผล รัสเซียก็ลองหยิ่งทำที่อังกฤษด้วยการยึดครองแวนแควนต่าง ๆ ดังกล่าว แต่การยึดครองได้ดำเนินไปในจังหวะที่สายเกินแก้แล้วที่รัสเซียจะถอนตัว อังกฤษดัดสินใจใช้กำลังสักดกกับรัสเซียมิให้ข้ายายตัวออกมานู่ญุโรป แต่ส่งครมกีเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ เมื่อันไม่เต็มใจจะอุบัติขึ้น มหาอำนาจตะวันตกสั่งจักรวรดิออกต่อต้านมิให้ขัดขวางการที่รัสเซียยึดครองแวนแควนเหล่านั้น ฝ่ายมหาอำนาจต้องการใช้กำลังในการยึดที่รัสเซียรุกรานจักรวรดิออกต่อต้าน หรือยึดซ่องแคบเท่านั้น ออสเตรียเสนอตัวไกล์เกเลี่ยปีเปิดการเจรจาที่นัดเจรจาในเดือนกรกฎาคม แต่จักรวรดิออกต่อต้านไม่ยอมรับรู้กับความตกลงใด ๆ ที่ระบุว่า มหาอำนาจทั้งหลายยอมรับว่ารัสเซียมีอำนาจผลประโยชน์ในภูมิภาคของผู้ถือนิกายกรีกในจักรวรดิออกต่อต้าน ซึ่งจักรวรดิออกต่อต้านไม่รับรู้ กลับย้ำว่า จักรวรดิออกต่อต้านได้ให้อภิสิทธิ์แก่พวกถือคริสต์อยู่แล้ว

จักรวรดิออกต่อต้านมันนี้ใช้วาตันเป็นฝ่ายได้เปรียบเพื่อมาอำนาจทั้งหลายเป็นฝ่ายตน จึงประกาศสงเคราะห์รัสเซียในวันที่ 4 ตุลาคม รัสเซียทำลายกองทัพเรือจักรวรดิออกต่อต้านในทะเลเดียวกันเดือนพฤษภาคม อังกฤษและฝรั่งเศสจึงแล่นเรือเข้าซ่องแคบสู่ทะเลเดียวกันเดือนมกราคม ค.ศ. 1854 และพยายามดึงออสเตรียเข้าร่วม

ออสเตรียเองวิตกว่ารัสเซียจะแซงข้าย้ายอำนาจมาสู่ควบสมุทรบอลติกอยู่แล้ว จึงเป็นพันธมิตรกับปรัสเซีย และบีบบังคับที่จะให้รัสเซียถอนทหารจากมอลดาเวียและวาลาเซีย แล้วออสเตรีย อังกฤษและฝรั่งเศสได้ตกลงกันด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่

1. ตั้งมอลดาเวียและวาลาเซียเป็นรัฐในอารักขาของมหาอำนาจทั้งหลายร่วมกัน
2. การเดินเรือโดยเรือบริเวณปากแม่น้ำดานูบ
3. ยินยอมให้รัสเซียมีอิทธิพลในทะเลเดียวกันขึ้น
4. รัสเซียยกเลิกสิทธิ์คุ้มครองชาวคริสต์นิกายกรีกในจักรวรดิออกต่อต้าน มหาอำนาจทั้งหมดเป็นผู้คุ้มครองเอง

บรรดาพันธมิตรได้ยื่นคำขาดให้รัสเซียยกเลิกการยึดครองมอลดาเวียและวาลาเซีย เมื่อรัสเซียเพิกเฉย อังกฤษและฝรั่งเศสกีประกาศสงเคราะห์รัสเซียในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1854

พันธมิตรพยายามดึงออสเตรียเข้าร่วม รัสเซียพยายามที่จะกล่อมออสเตรียให้เป็นกลางออสเตรียมิกล้าร่วม เพราะกลัวว่าปรัสเซียจะข้ามเกราะหนาแน่น ทั้ง ๆ ที่ออสเตรียระดมพลท้ายสุดออสเตรียก็ต้องยึดถือความเป็นกลาง เมื่อออสเตรียมิเข้าร่วม อังกฤษเองเกรงว่ากำลังของฝรั่งเศสซึ่งมีมากกว่า จะเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมือง จึงแสวงหาอีกรัฐมาตั่งคุลกำลังทหารฝรั่งเศส ชาร์ดิเนีย (Sardinia) ภายใต้การนำของ เคาร์ คามิลโล บันโซ คาวัวร์ (Count Camillo Benso Cavour, ค.ศ. 1810-1861) เสนอตัวเป็นพันธมิตรโดยหวังเป็นเอกสารจากออสเตรีย ทำให้ออสเตรียข้าด้วยเข้าสังคրានในเดือนธันวาคมด้วยเงื่อนไขว่า มหาอำนาจทั้งหลายต้องค้ำประกันสิทธิ์ของออสเตรียเหนือแวนแควนต่าง ๆ ในอิตาลี

ทุกอย่างดำเนินไปอย่างเนื่นนานกว่าแต่ละฝ่ายจะตัดสินใจประกาศทำสงครามกัน แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า อังกฤษและฝรั่งเศสไม่เต็มใจรบกับรัสเซียเลย อังกฤษรับ เพราะจำเป็นที่ จะต้องเริ่มสกัดกั้นรัสเซีย ฝรั่งเศสรับ เพราะต้องเป็นมหาอำนาจเกียรติภูมิยิ่งใหญ่ ไม่ต้องการให้ อังกฤษแสดงบทบาทนำแต่ฝ่ายเดียว จักรวรดิออตโตมันรับ เพราะแน่ใจว่า อังกฤษและฝรั่งเศส ต้องช่วย รัสเซียเป็นฝ่ายเดียวที่มีความมุ่งหมายเด็ดเดี่ยวไม่ยอมอ่อนข้อต่อคำขาดของฝ่ายใด จึงทำให้ออตโตมันไม่ทางเลือก การญุ่กุกคานที่ไร้ผลบ่อน้ำไปสู่การใช้อาวุธประหัตประหารกัน นับเป็นครั้งแรกที่สงครามเกิดขึ้นในขอบเขตจักรวรดิรัสเซียโดยตรง เดิมที่มีแต่รัสเซียรบกับ จักรวรดิออตโตมัน สงครามครั้งนั้น อังกฤษและฝรั่งเศสเป็นฝ่ายเลือกเอาทะเดียวเป็นยุทธภูมิ ใกล้พรมแดนรัสเซีย พันธมิตรได้ยกพล 150,000 คนเข้าบกที่กานสนุทร์คราเมีย โดยยึดเมืองท่า เชวาสโตโพล (Sevastopol) ได้ในเดือนตุลาคม เป็นครั้งแรกที่มีหาพันธมิตรรวมตัวกันสกัดกัน การขยายตัวของรัสเซียอย่างอาจริงอาจจัง แต่ถึงกระนั้น ลักษณะการสู้รบที่เกิดขึ้นประปราย ไม่ต่อเนื่องกัน และการพาณิชย์นารวิที่ยังดำเนินต่อไปเป็นปกติในทะเลน้ำดีก็เป็นเครื่อง ยืนยันว่า เหล่าพันธมิตรมิได้ออหดุแห่งสงครามเป็นเหตุสำคัญมากมายจนถึงขนาดที่จะต้อง ทุ่มตัวสู้รบเพื่อเอาแพ้ชนะกัน ในสงครามครั้งนั้น ทหารเสียชีวิตด้วยเหตุโศกัยไปเจ็บมากกว่า ด้วยเหตุสู้รบกัน

ความเป็นกลางของปรัสเซียนั้นแย่นอนพอสมควร แต่ความเป็นกลางของออสเตรีย ก่อนข้างจะ่อนแอง รัสเซียเคยหวังว่า การที่รัสเซียช่วยออสเตรียปราบกบฏซังการี (ค.ศ. 1849) จักเป็นหนี้บุญคุณให้ออสเตรียอย่างน้อยบางตนเป็นกลางในสงครามไครเมีย แต่เมื่อสงคราม ดำเนินไปนั้น ออสเตรียเริ่มแสดงที่ท่ารุนเร ต้องการเข้าร่วมกับฝ่ายพันธมิตรเพื่อรักษาผล ประโยชน์ส่วนตนในอิตาลีไว้ มิให้ชาวดิเนย์นำหน้าในการรบจนเป็นข้อต่อรองในที่ประชุมเพื่อ กลืนกินภาคเหนือของอิตาลีที่ออสเตรียครอบครองอยู่ การที่ออสเตรียและสวีเดนแสดงตนว่า อาจเข้าแทรกแซงทางทหารและกำลังทหารที่เหนือกว่าของพันธมิตร มีส่วนทำให้รัสเซียเห็นแต่ ความเสียเบรียบที่จะรับต่อไป ได้มีการเปิดประชุมกันขึ้นที่เวียนนา แต่ระหว่างการเจรจาขั้นตอน ชาวนิโคลัสที่ 1 สารคด ทำให้รัสเซียเริ่นตัดสินใจ ออสเตรียช่วยเร่งรัดด้วยการญุ่กุกแซงทาง ทหาร ถ้ารัสเซียมีถอนทหารออกจากมอลดาเวียและวาลาเซีย รัสเซียจึงยอมเจรจาสงบศึกที่ นครปารีสเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1856 และลงนามในสนธิสัญญาตามเงื่อนไข 4 ประการดังนี้

1. ทุกอย่างคืนสู่สถานะเดิม
2. รัสเซียหมุดสิทธิ์ในดินแดนปากแม่น้ำดานوبทั้งหมด
3. วาลาเซีย молดาเวีย และเซอร์เบียให้ตกลอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรดิ ออตโตมันต่อไป โดยมหาอำนาจทั้งหลายค้ำประกัน
4. กำหนดทะเลเดียวเป็นเขตปลอดทหารและเป็นเขตคงความเป็นกลาง

ยิ่งกว่านั้น มหาอำนาจทั้งหลายค้าประกันบูรณะพาพทางดินแดนของจักรวรรดิอตโตมันในภัยภาคหน้า การรุกรานจักรวรรดิจะมีอุปสรรคมาขึ้นสำหรับรัสเซีย โดยสรุปแล้ว รัสเซียประสบความพ่ายแพ้ที่จักถล่มเป็นแพครือรังในจักรวรรดิรัสเซียเอง

ตามสนธิสัญญาปารีส รัสเซียสูญเสียมอลดาเวียและวาลาเซีย ทະเดำถกถายเป็นเขตคงความเป็นกลางและเป็นเขตปลอดทหาร (เป็นมาตรการป้องกันรัสเซียขยายอำนาจสู่ช่องแคบ) แม้มหาอำนาจทั้งหลายจะปลดปล่อยให้รัสเซียด้วยการค้าประกันเสถียรภาพความมั่นคงแก่รัสเซีย ในทະเดำๆ โดยให้จักรวรรดิอตโตมันควบคุมช่องแคบ ห้ามเรือรบเข้าออก แต่เป็นผลเสียมากกว่าผลดีต่อรัสเซีย บรรดามหาอำนาจค้าประกันเอกสารบูรณะพาพทางดินแดนของจักรวรรดิอตโตมัน ในภัยภาคหน้า การขยายตัวสู่ช่องแคบและควบคุมช่องแคบจะเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่สำหรับรัสเซีย โอกาสขยายอำนาจอิทธิพลได้ลื้นสุดลงโดยการสกัดกั้นอย่างแข็งขันของยุโรป สนธิสัญญาฉบับนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ปิดฉากการขยายอำนาจของรัสเซียสู่ตะวันออกไกล และเหยียบย้ำเกียรติภูมิของรัสเซีย โดยเฉพาะสนธิสัญญานี้ระบุว่า รัสเซียหมดสิทธิ์พิทักษ์คุ้มครองชาวคริสต์นิกายกรีกในจักรวรรดิอตโตมันอีกด้อไป มหาอำนาจในยุโรปจะเป็นผู้พิทักษ์เองหน้าที่ดังกล่าวอันทรงเกียรติยิ่งของรัสเซียได้ลื้นสุดลง ขังความอัปยศเหลือประมาณแก่รัสเซีย ผู้พ่ายแพ้ทั้งในการยุทธ์และการทูต

ความปรารถนาที่จะควบคุมสองช่องแคบทำให้รัสเซียเพิกเฉยต่อดุลยภาพแห่งอำนาจในยุโรปที่ตนเคยต่อสู้เพื่อพิทักษ์ไว้ (ระหว่าง ก.ศ. 1812-1815) อังกฤษขัดขวางรัสเซียทั้งๆ ที่ไม่เต็มใจรบ จักรวรรดิอตโตมันกล้าเสียงที่จะรับด้วยแน่ใจในพันธมิตรของตน օอสเตรียครั้งจะวางแผนเป็นกลางแต่ก็ไร้ผล ในที่สุดของชาวยุโรปเอง สมรรยาคริเมียเป็นสมรรยาที่มีพื้นฐานมาจากความขัดแย้งระหว่างลัทธิชาตินิยมโดยมีอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นผู้แทนกับลัทธิไฟอำนาจนิยมที่มีรัสเซียเป็นผู้แทน

รัสเซียพ่ายแพ้ในสมรรยาคริเมียทั้งๆ ที่เหล่าพันธมิตรมีได้ตั้งอกตั้งใจรออย่างจริงๆ จังๆ ความพ่ายแพ้อย่างขึ้นเย็นนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงต่อพันธมิตรว่า รัสเซียมีศักยภาพทางทหารที่ด้อยล้าหลังมากอย่างคาดไม่ถึง ความพ่ายแพ้นั้นเองยังลดฐานะรัสเซียจากการเป็นมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ในยุโรปลงด้วย สมรรยาคริเมียได้ผลักดันให้รัสเซียได้ตระหนักว่า ต้านไม่พัฒนาตนเองให้ทันสมัยรอบด้าน รัสเซียจะตกต่ำลงตามลำดับในเวทีการเมืองของยุโรป เป็นการเปิดช่องว่างให้เกิดการปฏิวัติภายในด้วย สมรรยาคริเมียจึงเป็นสมรรยาที่กระชากหน้ากากรัสเซียให้ยุโรปได้เห็นชาตุแท้และทำให้รัสเซียเองได้รู้จักประมาณตนเองเป็นครั้งแรก

ตะวันออกไกล

เมื่อสิ้นหนทางของยาตัวไปตะวันออก โชคได้อ่านวยแก่รัสเซียให้ข้ายาตัวไปในทวีปเอเชีย ใน ค.ศ. 1839 จักรวรดิจีนเสื่อมอำนาจพ่ายแพ้จังกฤษในสงครามฝืนจนต้องเปิดประเทศ ศักราชแห่งการบั้นทอนเอกสารฐานรุณภาพทางดินแดนของจักรวรดิจีนจึงได้เปิดจากขึ้น บรรดาเหล่ามหาอำนาจหั้งหลายได้เปิดสัมพันธภาพกับจีนในฐานะผู้เหนือกว่า มีอภิสิทธิ์ในจักรวรดิจีน เดิมที่ สนธิสัญญาต่าง ๆ ที่จักรวรดิจีนได้กระทำกับอังกฤษหมายถึงการทำสนธิสัญญาให้ลิทัว ทำงานของเดียวกันแก่มหาอำนาจทุกฝ่ายเสมอ กัน เป็นการให้ความอนุเคราะห์เสมอภาคกัน จึง เป็นการบีบบังคับจีนให้ยกอภิสิทธิ์ทางการค้า ให้เข้าเขตสัมปทาน เปิดเมืองท่า ให้สิทธิสภาพนอกราชอาณาเขต ฯลฯ แก่ฝ่ายตะวันตก จีนเป็นฝ่ายทำสนธิสัญญาให้ลิทัวเหล่านั้นแต่ฝ่ายเดียว จึงถือ กันว่าเป็นการทำสนธิสัญญาที่ข้ออยู่บนรากรฐานของความไม่เสมอภาคกัน รัสเซียได้เข้าร่วมฉวย โอกาสบั้นทอนเอกสารฐานรุณภาพทางดินแดนของจักรวรดิจีน ด้วยการทำสนธิสัญญามีอ ค.ศ. 1851 ระบุอภิสิทธิ์ต่าง ๆ ดังที่มหาอำนาจอื่น ๆ ได้รับ ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่รัสเซียได้รับจึง เป็นผลพลอยได้จากการต่อสู้ของอังกฤษ โดยรัสเซียได้ลงทุนรองต่อสู้แต่ย่างได⁸

โดยเฉพาะจีนเอง เกิดความระส่ำระสายเป็นกันภูภัยในตั้งแต่ ค.ศ. 1796 จนถึง ค.ศ. 1873 ที่สำคัญคือกบฏไทพิง (T'aip'ing Rebellion) นอกจากรัสเซียจะร่วมกับบรรดามหา อำนาจตะวันตกฉวยโอกาสสถาบันโภคประโยชน์เพิ่มขึ้นด้วยการเรียกร้องขอแก้ไขสนธิสัญญา รัสเซียยังฉวยโอกาสแผ่ขยายอาณาเขตมุ่งมาคุ่มแม่น้ำอาmur เดิมที่จักรวรดิจีนสักดิ้นรัสเซีย โดยเอาคุ่มแม่น้ำอาmur เป็นเส้นพรມแดนของทั้งสองจักรวรดิ ได้มีการตกลงกันโดยทำสนธิ สัญญานอร์เชินสก์ (Treaty of Nerchinsk) เมื่อ ค.ศ. 1689 ในรัชสมัย zarปีเตอร์มหาราช แล้วการขยายอาณาเขตในด้านนี้ได้หยุดชะงักนั้นแต่นั้นมา ทราบได้ที่จักรวรดิจีนเข้มแข็ง ทราบ นั้นรัสเซียจะไม่กล้าหักห้ามรุกร้าวพรມแดน ตามวิสัยของรัสเซีย ถ้าเพื่อนบ้านอ่อนแ้อย รัสเซียจึง จะกล้าเมียดบังขยายอาณาเขตออกไป ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ภาระการณ์ระส่ำระสายเป็นกันภูภัย ใน และภายนอก ผู้ว่าการใหญ่เรียกชื่อ นิโคลา เมราเวียฟ (Nikolai Muraviev) ได้ขยายอาณาเขตruk ถ้าเข้าไปในคุ่มแม่น้ำอาmur และยูซูรี (Ussuri) ตั้งแต่ ค.ศ. 1847 นอกจากนั้นรัสเซียยังแทรกซึม เข้าไปในมณฑลซินเกียง (Sinkiang) ได้มีการทำสนธิสัญญาที่อิลี (Treaty of Ili) ใน ค.ศ. 1851 จักรวรดิจีนยอมให้รัสเซียเข้าไปดังห้างค้าขายในมณฑลนั้นได้ จากแนวการรุกร้าวพรມแดน

⁸ John K. Fairbank, et.al., East Asia : The Modern Transformation (Boston : Houghton Mifflin Company, 1967), pp. 8-9.

ทางเหนือของจักรวรรดิจีน แสดงถึงแนวโน้มว่า รัสเซียปรารถนาที่จะขยายอาณาเขตโดยจวายโอกาสเหมือนที่จักรวรรดิจีนมีความบ้าดหมายกับมหาอำนาจต่างๆ จุดมุ่งหมายก็คือ รัสเซียปรารถนาเป็นผู้นำของมหาอำนาจตะวันตกทั้งหลายในเรื่องจัดการอำนาจผลประโยชน์ในจักรวรรดิจีน

เมื่อจักรวรรดิจีนเพลี่ยงพล้ำในเรืองการทุกชนเกิดสังคมกับอังกฤษด้วยกรณีพิพาทเรื่องเรือแวร์โรร์ (Arrow) ใน ค.ศ. 1856 รัสเซียเพิ่งยุติสังคมไมโครเมีย รัสเซียจึงหันไปทางตะวันออกได้เต็มที่ รัสเซียได้ดำเนินนโยบายเหยียบเรือสองแคน ("Rock the boat") เอาใจทั้งจีนและบรรดามหาอำนาจตะวันตก ในขณะเดียวกันก็พยายามโอกาสเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากความผิดห้องหม้องใจระหว่างจีนกับตะวันตก รัสเซียตีสองหน้าโดยแสดงตนเป็นเพื่อนบ้านที่เห็นอกเห็นใจจีน พร้อมที่จะพิทักษ์เอกสารและบูรณะภาพทางดินแดนจีน และแสดงตนเป็นผู้ไก่กล่ำภัยกรณีพิพาระหว่างจีนกับตะวันตก นโยบายตีสองหน้าเหยียบเรือสองแคนนั้นเป็นนโยบายที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ต่างๆ ที่รัสเซียเคยได้รับจากจีนและหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นอีกอย่างก่อนนั้นจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว

รัสเซียได้ส่งทูตทหารเรือชื่อ นายพลเรือปูเตี้ยติน (Putiatin) เข้าไปในพระราชสำนักจีน แสดงตนเป็นกลางและเห็นอกเห็นใจจีน ทั้งยังมีตรภาพเก่าแก่ฐานะประเทศเพื่อนบ้าน แต่โดยเนื้อแท้แล้ว รัสเซียต้องการที่จะหาวิถีทางดำรงรักษาเอกสารบูรณะภาพทางดินแดนของจักรวรรดิจีนไว้มิให้มหาอำนาจตะวันตกฝ่ายใดครอบครอง ซึ่งหมายถึงพร้อมแคนติดรัสเซียเป็นการไม่ปลดภัย เพื่อนบ้านที่อ่อนแย่อยู่ดีกว่าสะดวกกว่าสำหรับรัสเซียที่จะเบียดบัง รัสเซียจึงแสดงตัวต่อฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศสว่าพร้อมที่จะเป็นคนกลางไก่กล่ำภัย ในขณะเดียวกัน รัสเซียก็อยู่แนวหลังของบรรดามหาอำนาจในการเรียกร้องขอผลประโยชน์จากจีน และร่วมวางแผนรบทัพจับศึกกับจีนจนจีนเป็นฝ่ายล่าถอย ขอมลงนามในสนธิสัญญา ณ เมืองเทียนจิน (Tientsin) รัสเซียได้เข้าร่วมรับผลประโยชน์จากสนธิสัญญานั้นด้วย โดยทูลรัสเซียชื่อ นิโคลา耶ฟ (Nikolai Ignatiev) ประสบความสำเร็จในการทำสนธิสัญญา ณ นครปักกิ่ง ระบุจีนยกดินแดนผืนตะวันออกของแม่น้ำหยูรีให้แก่รัสเซีย และสนธิสัญญาไօกุน (Aigun) จักรับรองดินแดนที่รัสเซียได้มา ปรากฏว่า จีนไม่ยินยอมให้สัตยานันสนธิสัญญา

รัสเซียมิได้ร่วมรับบังคับจีน หากแต่รออย่างหนาแน่นให้เป็นภาระกรณีเงื่อนไขใหม่บีบบังคับจีนให้ยินยอมโดยดีเอง โอกาสเหมือนได้มาถึงเมื่อจีนไม่ยินยอมให้สัตยานันสนธิสัญญา เทียนจิน กองทัพพันธมิตรได้เข้ายึดครองนครปักกิ่งใน ค.ศ. 1860 รัสเซียได้ก้าวเข้าไปไก่กล่ำภัยจีนเองตระหนักดีว่า ท่ามกลางศัตรูล้อมรอบด้าน รัสเซียแสดงตนเห็นอกเห็นใจจีนและพร้อมที่จะไก่กล่ำภัยให้เหล่าพันธมิตรถอนทหารออกจากนครปักกิ่ง

รัสเซียบีบบังคับจักรวรรดิจีนให้ผ่อนปรนต่อฝ่ายมหาอำนาจตะวันตก โดยยินดีเป็นคนกลางเจรจาให้มหาอำนาจตะวันตกผ่อนปรนข้อเรียกร้องของจีน ทั้งนี้รัสเซียได้เรียกร้องรางวัลจากจีนในส่วนนี้ดังนี้

1. จีนรับรองสนธิสัญญาไอกุน (Treaty of Aigun)
2. ตกลงพร้อมแคนให้มีขอบเขตจำกัดตามสายแม่น้ำยูซูริถึงเกานหลี
3. ยินยอมให้รัสเซียตั้งกงสุลในบริเวณซินเกียง⁹

รางวัลนี้ค่อนข้างมีราคาค่า่ງวดสูงเหลือประมาณ แต่จักรวรรดิจีนไม่มีทางเดือก ต้องยอมตามข้อเรียกร้องนั้น เพราะต้องการให้มหาอำนาจตะวันตกถอนทหารออกจากครึ่งกึ่งจีนเกรงว่าถ้าปฏิเสธ รัสเซียอาจจะหันไปร่วมมือกับองค์กรและฝรั่งเศสญี่ปุ่นตีจีน

เมื่อราชทูตรัสเซียได้กล่อมให้อังกฤษและฝรั่งเศสถอนทหารออกจากครึ่งกึ่งสำเร็จ รัสเซียเริ่มเรียกร้องทางรางวัลจากจีนทันทีในเดือนพฤษภาคม ได้มีการทำสนธิสัญญาอย่างที่พิเศษเหนือดินแดนที่ตนได้รุกเข้ามาช้านานแล้ว สนธิสัญญาเหล่านี้ได้แก่

1. สนธิสัญญาปักกิ่ง : จีนยกดินแดนฟั่งตะวันออกของแม่น้ำยูซูริให้รัสเซีย
2. สนธิสัญญาไอกุน : (ร่างขึ้นใน ค.ศ. 1858 แต่จีนไม่ยินยอมให้สัตยาบัน 2 ปีต่อมา จึงยังไม่ใช้) รัสเซียได้ดินแดนตอนเหนือของแม่น้ำอามูร์ และชูน加รี (Sungari) และร่วมกรรมสิทธิ์กับจีนเหนือดินแดนชายฝั่งตะวันออกของแม่น้ำยูซูริสู่ปากแม่น้ำ

ดินแดนที่รัสเซียได้รับเป็นรางวัลที่สำคัญคือ ดินแดนตอนเหนือของแม่น้ำอามูร์ รัสเซียตั้งเป็นมณฑลเรียกว่า มณฑลอามูร์ (Amur Province) และดินแดนฟั่งตะวันออกของแม่น้ำยูซูริ ตั้งเป็นมณฑลชายทะเล (Maritime Province) ดินแดนเหล่านี้มีเนื้อที่โดยประมาณ 300,000-400,000 ตารางไมล์¹⁰ รัสเซียได้ดินแดนเหล่านี้โดยอาศัยเล่ห์เหลี่ยมทางการทูต โดยมิได้ใช้กำลังรุกรานแต่อย่างใด ทั้งไม่มีมหาอำนาจใดขัดขวาง

แม้รัสเซียจะได้รับดินแดนมีค่าน้ำาค่าในตะวันออกไกลนั้นโดยมิได้ลงทุนรอนแต่อย่างใด รัสเซียก็ยังไม่เพียงพอใจกับความสำคัญดังกล่าวเท่าใดนัก ความพ่ายแพ้ในสงครามไครเมีย หมายถึงการสูญเสียทั้งอิทธิพลและเกียรติภูมิในตะวันออกไกล ยกที่รัสเซียจะยินยอมรับความพ่ายแพ้เช่นนี้ได้ตลอดไป รัสเซียไม่อาจยอมรับการสูญเสียทางเลด้าและสูญเสียอิทธิพลเหนือสองช่องแคบ อนาคตของการเรียกคืนจักรองขึ้นอยู่กับการที่รัสเซียต้องพัฒนาการทหารให้พร้อมเพื่อใช้เป็นข้อต่อรองในการทูต โอกาสได้อ่านว่ายังไน่อนอยเพราภัยหลังปี ค.ศ. 1857 ยังคงต้องได้ผลโดยการเมืองในยุโรปโดยมุ่งความสนใจไปสู่ดินแดนไกลเพ้นท์ที่ตนนี้อำนวยผล

⁹ คุราฉะเอี๊ดใน Immanuel C.Y. Hsü, *The Rise of Modern China* (London : Oxford University Press, 1970), p. 267.

¹⁰ Ibid., p. 268.

ประโยชน์อย่างมหาศาล ดุลยภาพแห่งอำนาจในยุโรปจึงสั่นคลอนนับแต่นั้นมา ดังปรากฏว่าเดินที่พันธมิตรก่อตัวขึ้นเพื่อตั้งรับค kleinปฏิวัติและการแย่งอำนาจจากอาณาเขต แต่หลังปี ค.ศ. 1857 ความเป็นพันธมิตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาภารกิจตั้งรับ เป็นการวางแผนรุก การทามทานขอความเป็นกลางจากฝ่ายใดก็ได้ด้วยมุ่งหมายให้ฝ่ายตนสะดวกแก่การรุกโดยมิต้องเกรงศึกกระหนาบ

ภายหลังปี ค.ศ. 1857 ความเป็นพันธมิตรที่สำคัญที่สุด ระหว่างออสเตรียกับรัสเซียได้ขาดสะบันไปแล้วด้วยเหตุที่ออสเตรียร่วมสหกรณ์คราเมีย ความแตกแยกนั้นถือว่าสำคัญยิ่ง bard ด้วยเหตุที่เป็นเครื่องซึ่งขาดพิศทางของเชิงการทูต ผันแปรดุลยภาพแห่งอำนาจในยุโรป และเปลี่ยนแปลงแผนที่ยุโรปที่เดิมที่แม้แต่ค kleinปฏิวัติก็ไม่เคยมีพลังมากนักที่จะเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือ ค kleinแห่งความเปลี่ยนแปลงมาถึงจุดที่สำเร็จผลในเยอรมนีและอิตาลี โดยออสเตรียไม่อาจดำเนินการได้ตามลำพัง จึงก่อเกิดรัฐใหม่กระบวนการออสเตรีย คือ เยอรมนีและอิตาลี รัสเซียเป็นผู้ควบคุมพื้นที่ของออสเตรียด้วยความพึงพอใจและฟรั่งเศสได้มีส่วนเร่งรัดความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ แต่ที่สำคัญก็คือ ความเปลี่ยนแปลงทั้งปวงนั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยเชิงการทูตผสมผสานกับบุทธิวิชิตามแผนล้ำลึกของบิスマาร์ค (Prince Bismarck) รัฐบุรุษที่ไม่มีผู้นำผู้ใดในยุโรปจะท่านติด รัสเซียก็มีได้อยู่ในข้อยกเว้นที่จะต้องตกเป็นเหยื่อของบิスマาร์คในบันปลาย